

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 „ — „**TISZÁNTÚL**

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Nyugodjék Békében!

»Most már mindennek vége!«

Elhangzott az egyház utolsó imádsága: Requiescat in pace! Nyugodjék békében! A jelenlevők ezrei könnyes szemmel zúgták reá: Amen!

A legujabb koporsót elhelyezték a koronás halottak országában, a bécsi kapuczinus atyák kriptájában. A koporsó egyik kulcsát átadták a bánatos özvegynek, a másikat a kapuczinusok házfőnökének.

A krypta ajtajára ráfordították a kulcsot s az emberek, kik utolsó útjára kísérték Magyarország legnagyobb királynéját, szívükben mérhetlen bánattal visszatérnek hajlékaikba rendes foglalatosságaik mellé és csak emlékezetben szállnak néha vissza a drága halotthoz.

Magyarország hálás népe gyakran fog elzarándokolni ehhez a koporsóhoz, mely Erzsébet királyné porlandó tetemét zárja magába.

És aki testben nem zarándokolhat oda, aki nem tehet virágot a Habsburg-családi sirbolt legujabb lakójának nyughelyére, az lélekben fog oda vándorolni.

Áldott emlékét nemcsak törvénykönyvébe foglalja, nemcsak márványba vési a hálás és áldozatkész nemzet, hanem szíve mélyébe rejti annak minden hű fia és leánya.

És időnkint meggyújtja az emlékezet fáklyáját és annak világánál oktatja gyermekeit és unokáit, hogy volt a magyarnak egy királynéja, ki messze földről jött közénk, mégis megértett minket, más anyanyelve volt, mégis magyarrá lett; mikor mindenki ellenségünk volt, ő védőasszonyunk lett s mikor mások áskálódtak ellenünk, ő meghódította uralkodónk szívét szerető népének.

Megtanítjuk őket arra is, hogy sorsa szenvedés volt. Fiát, kit magyarnak nevelt s ki a nemzetnek reménysége volt, elszakította tőle végzete. És mint Rákhel kereste Heródes-kéztől meggyilkolt fiát, úgy kereste ő bolyongva lelkének szemefényét, a magyar trónnak elhunyt örökösét. S míg enyhet keresett, — szíve tört talált.

És időnkint meggyújtjuk emlékezte fáklyáját és szövétnekének világánál meritünk erőt kitartással küzdeni és szenvedni a honért.

És az az áldott apostoli király, kinek az elhunyt nemes lélek védőangyala volt jó és rossz napokban, ki most benne úgyszólván mindenét veszítette, találjon fájdalmaira gyógyírt elhunyt hitves társa kedves emlékénel; enyhítse fájdalmát, hogy a félvilág könnyezte drága halottját; merítsen vigasztalást abból, hogy népe osztja őszinte szívvel, példátlan részvéttel királya bánatát; nyújtson erőt neki az, aki minden sebet meg tud gyógyítani, a könyörülő Isten jóltevő keze!

Azért pedig, kinek teste ott talált nyugalmat az ősi sirbolt izei alatt, imádkozni fogunk. Kérjük buzgó szívvel a magyarok gondviselő Istenét, adjon nyugalmat annak a nemes léleknek, mely enyhet, nyugalmat ide lennt nem talált sehol; tegye boldoggá azt, ki ide lennt csak a szenvedést ismerte. És ha majd az imádság ereje oda juttatja a boldogok közé, virasszon ott is anyai gonddal nemzete felett!

Magyarország égi Pátronája! Pártfogold egy nemzet könyörgését, melyet hozzád intéz földi pátronájának lelki nyugalmáért!

Árpádházi szent Erzsébet! segítsd közbenjárásoddal boldog emlékü királynénkat, Erzsébetet.

Have pia anima!

Nyugodjál békében!

Erzsébet királyné temetése.

Szeretteinek koszorúival borítva még ott fekszik a nagy mártyr a komor kápolnában, ahova nem hat be napsugár s csak a lobogó gyertyák fénye vet köröskörül kísérteties fényt a fekete posztóval borított falakra, padokra, a némán, mereven álló őrségre. A külvilág mozgalmas életéről sem tud a kápolna belseje semmit. Zaj nem hat be a falakon, az ajtókon, s csak az oltároknál miséző papság halk suttogása hallatszik.

Ezalatt pedig szépen megvirradt a gyönyörű őszi nap. A vörhenyes hajnalpír rávetődik a komor falakra, a felhőtlen kék ég mosolyog — csak az emberek szive kesereg s mintha megdorgálná a természetet:

— Miért ragyogsz te nap oly fényesen? Miért derülsz te természet? Máskor oly szép színed most bántó, rikitóvá válik e nagy szürkességben. Mi gyászolunk! Gyászolj te is.

De a természet diszharmóniája azért csak fejlődik egyre tovább-tovább s hatalmas versenytársával, a gyászoló város szomorú hangulatu népével, a szellő által lobogtatott óriási gyász-zászlókkal birkózik, amazt hogy felderítse, emezt hogy fényével bearanyozza.

Nem tudott győzni. Az emberek csak szomorúak, a gyászlobogók pedig csak feketén lobognak. A szürkesség csak uralkodik mindenütt.

Tudósításunkat a gyásznapról következőkben adjuk:

A közönség gyásza.

Nagyvárad közönségének mérhetetlen gyásza tegnap délután nyert megható, igaz kifejezést.

Az üzleteket egy pár kivétellel már kora

reggel bezárták; az építkezéseknél a munka szünetelt, éppen így más nyilvános munkákat is beszüntettek. Hogy a műhelyekben is a mérhetlen gyász miatt abban hagyták a munkát mutatták a templomok, a hol az iparos közönség is nagy számmal volt jelen s az utcán sétálók sokasága.

Délután 4 óra előtt kigyultak a főbb utvonalonok s a Szent-László-téren a gyászfátyolba burkolt gázlámpák lángjai s a fekete fátyolon át vörösses lángjuk még komorabbá hangolta a gyászolók kedélyét.

Az utcákon ezer és ezernyi nép tolongott; különösen a Szent László-téren gyűltek össze rengeteg számban és az üzletek gyászos kirakatánál tömörültek sokan.

Ugyanekkor megkondultak a város összes templomainak harangjai, egy teljes órán át szakadatlanul szóltak.

A fájdalom és áhitat szállta meg a szívet a harangok bús hangzavarában s a lélek sajgó fájdalma közepette gondolatunk elszállt oda, a hol éppen akkor helyezték örök pihenésre a magyar nemzet őrangyalát, Magyarország volt királynéját.

Egész késő estig nagy közönség sétált az utcákon, gyászos öltözetben, szomorú hangulatban.

Gyásztieni tiszteletek.

A r. kath. plebánia templomokban tegnap délelőtt nagy gyászpompával, óriási gyászoló közönség jelenlétében tartották meg szeretett királynénk lelkiüdvéért a gyász-isteni tiszteletet.

A várad olaszii plebánia templomban délelőtt 10 órakor volt a requiem. A tágas templom a szó teljes értelmében zsufolásig megtelt előkelő, ájtatos hivekkel. Ott voltak a város, megye tisztikarának, az állami hivataloknak a tagjai nagy számmal; a különböző egyesületek, az ipartestület tagjai közül sokan; a püspökségi uradalmak tisztikara testületileg; — az első nagyvárad munkás betegsegélyző egyesület választmánya *Muntyán* János elnök vezetése alatt gyászlobogóval s 12 fáklyával szintén megjelentek s körülvették a ravatalt. A bihar-megyei és nagyvárad nőegylet hölgyei özv. báró *Gerliczy* Félixné szül. gróf *Korniss* Lujza elnökne vezetésével szintén szép számmal voltak jelen.

Általában a hölgyek majdnem mind mély gyászban jelentek meg. A templom hajójában a gazdag ezüst díszítésű mennyezet alatt nehéz masszív érczkoporsó volt elhelyezve, amelyet remek koszorúk borítottak. Az egész katedrális délszaki növények és pálmákkal izlésesen volt díszítve. A gyász-misést és az abszolutiót *Dencs* János tb. kanonok, esperes-plebános végezte káplánjai segédletével. A szent mise alatt a műkedvelőkkel megerősített székesegyházi énekkar előadta *Brosig* remek miséjét.

Belezna Antal vezetése alatt közreműködtek az énekkarban: *Tucsek* Ferenczné, *Kotanschek* Julia, *Lengyel* Józsefné, *Tóth* Juliska, *Kovács* Dénesné, *Zicher* Paula, *Goszler* Irma, *Zetter* Irén, *Kovács* Márton, *Kozics* Gusztáv, *Makkay* József, *Tucsek* Ferencz, *Lopusny* Gyula, *Madarass* Elek, *Maróczy* János, *Bátky* Endre, *Kalmár* Illés.

A *Szent László* templomban 9 órakor volt a nagy requiem; a templom szorongásig megtelt különösen előkelő, gyászba öltözött hölgyekkel. A felállított ravatalt *Jelinek* Ferencz kertész nagy pompával és kiváló izléssel díszítette. A gyász-misést dr. *Vucskics* Gyula plebános tartotta *Bázár* Gyula és *Kozics* Gusztáv áldozárok segédlete mellett. A nagy közönség mély meghatottsággal, buzgón fohászzkodott az elhunyt királyné boldog nyugalmaért. A szent mise alatt *Kalmár* Illés kántor egy szép alkalmi éneket adott elő: »A királyné halálára« czimvel.

A *v. velencei* r. kath. plebánia templomban délelőtt 10 órakor szintén nagy részvét mellett tartotta meg *Gabriely* Lajos plebános a gyász-misést királyné őfelségéért, valamint az abszolutiót a feldíszített s gyertyák özönével környezett katedrális előtt.

*

Délután az olasz ev. ref. templomban *Csák* Máté lelkész, az újvárosi templomban pedig *Sulyok* István lelkész könnyekig megható gyász imákat mondtak. Mindkét templom zsufolásig megtelt közönséggel.

A gör. keleti püspöki helynök szintén körlevélben hívta fel a rendelkezése alatt álló papságot, hogy a gyász napjain a templomokban harangozzanak s a temetés napján gyásztieni tiszteletben emlékezzenek meg a nagy királynéről.

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

Erzsébet királynő.

Bús, őszi szellő leng a bérczek ormán,
S a napsütötte tar mezők felett.
Mint gyászlepel a palotáknak tornyán.
S a kunyhókon, mint bús emlékezet.

Kihalt a táj! Az erdő csalogánya
Nem énekel, se vágyakat nem őlt,
Hisz könybe ful még annak is danája,
Kit a természet örök dalra költ.

Rideg, sivár a bérczes ormok alja,
Zörögve hull a megsárgult levél.
S minden mi ezt a durva földet lakja
Egy véghetetlen mély gyászból beszél.

Nincs a világon vesztesebb s szegényebb,
Mint a magyarnak véd apostola,
De fájóbb köny sincs mely forróbban éget,
Mint ős királyunk könnye zápora!

Letépetett az Istenek remekje
Egy banditának gyilkos törivel,
Lehet e szív, mely ezt némán viselje,
És ajk, mely erre nem rémülne el?

Nem, nem lehet! És száll forró fohásunk
Hozzád ki látod ezt a mély sebet . . .
Oh áld meg, áld nagy Isten ős királyunk
Ki *Érte* s *Értünk* annyit szenvedett!

Tompa Kálmán.

Gödöllői emlékek.

Irta: Takács László.

Bezárultak a sirbolt ajtai.

A jámbor kapuczinus atya gondviselésére bízott a kicsi kulcs, mely a legmagasabb család boldogságát, a népek millióinak Nagyasszonyát, a magyar nemzet védőangyalát zárta be az örök nyugalom hideg fái közé.

S még most sem bírjuk elhinni a megmásíthatlan keserű valót!

Hihetetlen, hogy az az áldásos nagy szív, melynek minden dobbanása övéért és népejért lüktetett, elnémult, — örökre — még pedig nem a természet kérlelhetlen rendje során, de egy — emberalaku — vadállat érthetetlen és örületes gaztette következtében.

Eltettük!

De nem temethetjük fájdalmunkat is a bezáruló sirbolt falai közé, ez velünk marad — és még egy — a soha el nem muló, az örökre eltörölhetetlen hálás emlékezet, a kegyeletos visszaemlékezés — mártir-halált szenvedett nagy királynénk, forrón szeretett Nagyasszonyunk után!

Szerette Őt mindaz, a kit magyarnak szült e drága föld; szerette Őt az is, a ki soha nem láthatta, hisz a magyar anya emlőjén oltotta csecsemőjébe a nagy királyné szeretetét, a dajka édes meséjében tudta becsepegetni a csodaszép királyné fogalmát a gyermek szívébe!

De mennyivel jobban szerethették azok,

kik valaha közelében lehettek, kik láthatták az angyali jóság valóságos megtestesülését e fenomenális alak egész lényén; hát még kiknek önkézzel törölje a szegénység és nyomor által kiszajtott könnyűket, kik nyíltan és lítkon nyújtott adományaiból táplálták szegény családjukat; vagy kik csak egyszer is láthatták leereszkedő nyájas mosolyát ez angyal arcznak, — kivált abban az időben, — mielőtt egyetlen fiának, — reménységének, büszkeségének — megdöbbentő halála össze nem törte a boldogtalan édes anya áldott szívet, — melyet most a vadállat gyilkos töre örökre elnémított.

Pillantsunk vissza a boldogság napjaira!

* * *

Végtelen szerencsésnek éreztem magamat, hogy ép ez időben lehettem közel a legmagasabb családhoz; — színről színre láthattam — s pedig gyakran — annak tagjait, láttam a Nagyasszonyt, mint boldog édes anyát — dédelgetett gyermekei körében; de még szerencsésebb vagyok, hogy — állásomból kifolyólag — többször szolgálatot tehettem Uram királyom, Királyném Ő felségének és a királyi család tagjainak!

Nagy szó, de való tény.

Rendkívül nehéz, felelősségteljes és kényes szolgálat volt az s mégis egy egész testület irigylt bennünket, — kik e szolgálatra kiszemeltünk! De van-e igaz magyar e földön, ki nem vágyódnék örömmel tenni szolgálatot koronás királynak?

Térjünk vissza egy negyed századdal!

A nagyváradi holdas templomban tegnap Goldis József püspöki helynök tartotta a gyász-isteni tiszteletet, a helybeli papság segédlete mellett.

A tágas templomot teljesen megtöltötte a gyászoló közönség.

Requiem a premontrei rend templomában.

Fél 9 órakor volt a premontrei rend templomában a requiem.

A templom padjait diszes előkelő hölgyközönség töltötte meg, azonkívül ott volt a jogakademia tanári kara, a premontrei rend összes tagjai *Nátalussy* Kornél tankerületi főigazgatóval, a főgymnázium ifjusága, a jogakademia polgársága és nagy résztvevő közönség.

A gyászmisét a főgymnázium igazgatója *Kolunovits* Sándor mondotta teljes segédlettel, a mise alatt pedig a főgymnázium ifjusága énekelte a gyásznépeket.

A gyászmise végeztével a közönség a diákokkal és jogászokkal a gymnázium, illetve a jogakademia dísztermébe vonult, mert mindkét helyen egy időre volt kitűzve a gyász-ünnepély.

A jogászok gyászünnepélye.

Az akademia díszterme gyászt öltött ez alkalomra. A megboldogult királyné olajfestésű arcképét fekete fátyollal vonták be salatta hatalmas babérkoszoru függött, s a tanári kar és a polgárság egészen feketében jelent meg.

A gyászünnepélyt dr. *Bozóky* Alajos, kir. tanácsos a jogakademia igazgatója nyitotta meg a következő beszéddel:

Mélyen tisztelt gyászoló hallgatóm!

Isten! kit a bölcs lángesze fel nem ér,
Csak titkon érző lelke óhajta sejt:
Léted világít mint az égő
Nap, de szemünk bele nem tekinthet.
Berzsenyi.

Oh, milyen iszonyu, oh, milyen szivtépdő, oh, milyen észbontó az a megrendítő csapás, mely engem ezúttal Önökhöz szólani kényszerít! Van-e, a ki képes volna fájdalomunkat megmérni, agyunk kábultságát eloszlatni, mélyen lesújtott szívünket ismét fölemelni?

Rengőleg sok gonoszságot jegyzett föl az emberiség története, de ehhez foghatót ki gondolt volna valaha lehetségesnek?

És mégis, a mit mindnyájan lehetetlennek

tartottunk, megtörtént! E századnak legnagyobb nőalakja, a hitvesi, az anyai, a fejedelmi erények utólréhetetlen mintaképe, a mi bálványozásig imádott koronás királynénk egy époly gyáva, mint undok merényletnek áldozatul esett!

A kinek minden léptét, minden gondolatát, minden szavát, minden cselekedetét áldás kísérte, a kinek sehol e kerek világon egyetlen ellensége, egyetlen gáncsolója, egyetlen rosszakarója sem volt, mert nem is lehetett, mivel magasztos lénye az egész világ osztatlan bámulatában részesült, egy alattomos orgyilkosnak átkos törétől halálra kellett legnemesebb lelkét kilehelnie! És az a végzetes törődés nemcsak a legártatlanabb áldozat, hanem milliók szívét is átjárta, megdermesztette egész valónkat, megfagyasztotta lelkünket, kimondhatatlan bánatba taszított bennünket!

Nem volna csoda, ha fájdalmas kétségbeesésünkben feljajdulnánk a Mindenhatóhoz azon panasszal, hogy miért engedte meg, hogy ebben a gyászos esetben az elvetemedett gonoszság a legtisztább ártatlanság fölött diadalmaskodjék, nem volna csoda, ha egy pillanatra legalább kétség lopóznék szívünkbe az isteni igazságszolgáltatás iránt, nem volna csoda, ha hirtelen megfedekeznenk arról, hogy Istennek kikutatathatlan végzése szentek és megdöntetlenek.

De ép az a gondolat, hogy mindnyájan a legmagasabb tróntól a legalacsonyabb kunyhóig, Isten kezében vagyunk, hogy az ő tudta nélkül egy hajszálunk sem görbül és hogy hasztalan is volna az ő bölcs rendelkezései ellen fellázadnunk, kötelességünké teszi, hogy az ő szent végzéseibe alázatos megadással beleyugodjunk. Ebben példát szolgáltat nekünk a borzasztó csapás által legközvetlenebbül súlytott jó királyunk, ki a pápa ő szentségének, hozzá intézett vigasztaló részvétáviratára, azt felelte, hogy áthatja őt a hit, mely mindég egyetlen menedéke volt.

Erzsébet és a magyar nemzet.

Ne háboruskodjunk tehát a mindenható Istennel, hanem e helyett keressük azt a mi e nagy megpróbáltatásunk napjában mint felséges királyunk, mind saját vigasztalásunkra alkalmas.

Nem is kell sokat keresgelnünk, feltaláljuk részint saját emlékezetünkben, részint ama páratlanul nyilvánuló közrészvétben, melyet világszerte tapasztalunk.

Mi volt nekünk Erzsébet királyasszonyunk? Történetünkben az ő emléke aranybetűkkel lesz feljegyezve.

Találón mondja közéletünknek egy kiváló férfi: «Nemzeti királyaink régmúlt századok-

ban révedő emléke ujult meg az ő személyében s azóta legendászerű messze mult óta nem ült magyarabb királyasszony trónunkon, mint ő volt, nem értette meg senki jobban és inkább nemzetünknek nemesebb hivatottságát, jelentőségét és igazi érületét, mint a hogy ő megértette és átérzte. De nemcsak megértette és átérzte, hanem felkent kezének varázserőjével foszladozó szálakból fonta újra szorosra azt a köteléket, mely a trónt és a nemzetet összefűzi.*

Igazi Nagyasszonyunk, Anyánk, Nemlőnk Őrangyalunk volt ő. Az isteni gondviselés szemelte ki őt felséges Királyunk élettársául. A fejedelmi nász perczétől kezdve egy jobb jövő hajnala pirkadt hazánk borus egén. Erzsébet Királyasszonyunk nem törődve a magyar nemzet ellen uralkodott előítéletekkel, sem azokkal az óriási nehézségekkel, melyekkel a nemzet és a felséges dynastia között fönforgott félreértések felderítése és kiegyenlítése körül találkozott, egyedül nemes szive sugallatát követve létrehozta a nagy művet és mikor a nemzet a királyi párt megkoronázta, felséges király asszonyunk ujjongott örömeiben s a maga részéről viszont megkoronázta a nagy művet avval, hogy a király ő Felségével egyetemben visszaajándékozta a nemzetnek az általa felajánlott 100,000 aranyból állott koronázási ajándékot »az agg honvédek és árvák részére« mely páratlan fejedelmi cselekedetével a bizalmatlanság utolsó fulánkját is eltávolította s valósággá tette ő Felségének jelmondatát »Bizalmam az ősi erényben.«

És midőn a haza bölcsé, Deák Ferencz, leróta a halandósá adóját a Mindenhatónak, Erzsébet királyasszonyunk áhitatos imába merülten térdepelt a nagy hazafi ravatalánál, a gyémántnál drágább könnyeket hullatva a nemzetünket ért nagy veszteség fölött!

Azonban tehetetlennek érzem magamat mindazon jótéteményeinek csak futólagos fel említésére, melyekkel a nemzetet teljes életén át elárasztva, özvegyek, árvák, betegek és nyomorultak könyeit felszárította, nyelvünket és irodalmunkat ápolta, nemzeti létünk minden nemű nyilvánulásait és törekvéseit legmagasabb figyelmére méltatta és a hol csak teheti, jogainkért sorompóba szállott.

Részvét a király iránt.

Önként érthető, hogy a nemzet rajongott érte s nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem, hogy odaadó, forró szeretetét iránta nyilvánítsa. Büszkéek voltunk a mi királynénkra és soha nem gondoltunk arra, hogy őt valamikor el is veszíthetjük. Annál megdöbbentőbben

* Wekerle Sándor beszéde a királyné gyászos halála alkalmából.

Gödöllő állomásra voltam beosztva a m. kir. államvasutak szolgálatában.

Bécsben 1872 év őszén a vörheny oly erővel szedte áldozatát, hogy a királyi család, az 5-ik évben levő *Mária Valéria* kir. hercegnőt felteve a betegségtől, — Gödöllőre költözött s több hónapot ott töltött egy huzamban, király ő felsége hol Budán, hol Gödöllőn tartózkodott; alig volt nap, hogy udvari küllőn vonat ne érkezett vagy indult volna Budapest és Gödöllő között; én magam 31 külön udvari vonatot indítottam.

Az elhunyt Nagyasszony itt élte át talán egész áldásos életének legboldogabb napjait!

Egyetlen fia, a 15 éves Rudolf trónörökös akkor tette le államtudományi vizsgálatát a budapesti egyetem kiküldött tudós tanárai előtt — kitűnő sikerrel! *Gizella* kir. hercegnő itt töltötte szive választottjával, — Lipót bajor kir. herceggel, — a legboldogabb menyasszonyi napokat.

A legmagyarabb kir. hercegnő, a Budavárban született *Mária Valéria*, itt szivta a legtisztább ózondus hegyi levegőből a magyar haza szeretetét piczi kebelébe a legboldogabb királyi anya oldala mellett s védő szárnyai alatt, — hallgatva a *szadai* parasztmenyecske — (dajkájá) meséit.

* * *

Gödöllő szegényei nem ismerték a nélkülözést az udvar itt tartózkodása alatt.

A királyné egyenes parancsára mindennap megnyitlak déli 1 órakor az udvari konyha ajtai és 20—30 szegény, özvegy, nyom rékasszonyok nagy edényekben osztatott ki a »maradék.«

Dehogy maradék, — — hisz azt egyenesen számukra főzték! A munkabírók pedig jó fizetésért állandó napi szolgálatra fogadtattak a várkastély kertje, parkja, növényháza, mosókonyhája munkáihoz; hát a sok ajándék, melyeket a megboldogult királyné uton-utfélen osztogatott, midőn Gödöllő vidékén kilovagolt, vagy gyalog sétált végeztek!

Akkor még lovagolt!

Felédhetlen látvány az a felséges junói alak igéző lovagló öltönyben; hosszú égszínkék fátyol lengett a fél magas kalapról, uszályos fekete ruhája elől kissé láttatta a piczike lack-csimákát, a fekete fészes derékre félhátig omlott a csodaszép hajzat két dus fonata, — felében visszatűzve.

Ezt az alakot a teremtés is királynénak szemelte ki!

* * *

A gödöllői várkastélyban még ekkor nem volt berendezve a távirda és az udvar napi táviratait a vasuti állomás közvetítette; később berendezték a távirót és két állami tiszt kezelte a kastélyban. Hány távirat ment és jött naponként München, Bécs és Budapest—Gödöllő között, azt elképzelheti mindenki; ezeket mi vettük és adtuk az állomásra éjjel-nappal fel-

váltva kirendelt burgzsandárok, legtöbbje titkosjegyű volt, egyszerű udvari nyomtatvány formában, de ő felsége a megboldogult királyné sürgönyei, finom velinpapírra irattak, fején csinos kettős korona volt, — jobb és bal felé szállag omlott szét, a szallagon e felirat: *Kaiserin und Königin Elisabeth*; Kétszer láttam saját — szép vonásu aláírását: »Erzsébet.«

* * *

A vonatforgalom Budapest és Hatvan között már 1872-ben is igen élénk volt, naponta 32—36 vonat közlekedett Gödöllőn át; ehhez járult még, hogy ép akkor épült Gödöllő és Aszód között a második vasuti vágány, az anyag és kavics vonatok egész nap jártak e vonalrészén; minthogy pedig a bekerített fácskás-kert, — melyben az udvar tagjai csaknem naponként sétáltak, — a pályán tul feküdt, a vágányokon való átjárás akként biztosított, hogy az átjáró ajtó kulcsa a szolgálatot tevő tisztviselő felügyelete alatt a forgalmi irodában őriztetett, ennek kellett az átjárót kinyitni még pedig teljes felelősséggel, nehogy egy érkező vonat az átsétálást veszélyeztesse, vagy meglepetést okozzon; ha pedig ép e perczben vonat volt érkezőben, ugy annak áthaladását a fényes udvar váróteremben várták be a fenségek. Hogy minden irányban megtettük pontos kötelességünket, bizonyítéka volt ama királyi tény, hogy a udvar távozásakor — 1873 év tavaszán — z gödöllői állomás főnöke *Schneider* Ferencz

hatott reánk szomorú halálának gyászos hira, mert most ami pótolhatatlan veszteségünk borzalmas nagyságában áll előttünk, kivált ha királyunk jut eszünkbe, kit a kérlelhetetlen sors már annyiszor és oly súlyosan meglátogatott mintha csak próbára akarta volna tenni fejlődési jellemét, férfiúi erejét és valóban emberfölötti kötelesség tudását. Honnan merítsünk vigasztalást, midőn magunk is vigasztalhatatlanok vagyunk. Felháborodásunk az undok tett fölött viaskodik a metsző fájdalommal, amelyet az ő elveszte fölött érzünk s aggódva gondolunk a jövőre, mert nem vagyunk képesek e súlyos veszteség lehető következményeit latolgatni.

Ha valami csak némiképp alkalmas a mélyen lesújtott király és nemzet közös fájdalmát enyhíteni, hát ama páratlan részvét az, mely nemcsak itthon, hanem hazánkon kívül is az egész civilizált világban nyilvánul. Nemzetek, kormányok és fejedelmek vetekedve nyílvánítják részvétiüket, mely sokszorosan meghaladja a galád tett fölött érzett undort s mindnyájan enyhítő balszámot igyekeznek apostoli fejedelmünk megsebzett szívébe csepegtetni.

Mindjárt elüljár a svájci nép, melynek területén a szerencsétlenség megtörtént, s mely köztársasági fogalmai dacára határtalan tisztelettel és bámullattal adózott már hosszú évek óta a mi királynénknak, kit páratlan érdemeiért szeretni és becsülni tanult. De kivüle a világ minden részéből érkeznek az őszinte részvétnyilvánítások a mi jó királyunkhoz, ki lovagias gondolkodása és fejedelmi érdemei miatt mindenütt tisztelet és becsület tárgya. Vajha enyhítenek ezek az őszinte részvétnyilvánítások ő felségének mérhetetlen bánatát is, miot a hogy a nemzet azokban vigasztalást talál iparkodik!

Az anarchia természetellenes.

Mielőtt beszédemet befejezném, lehetetlen bárcsak röviden rá nem utalnom az emberi ész ama megbomlottására, melyet az u. n. anarchismus képvisel, s melytől magyar hazánkat mindenkoron megkímélve óhajtanám tudni.

Az anarchismus avval kérkedik, hogy nincs sem istene, sem hazája, hogy nem ismer különbséget ember és ember között, s hogy nem nyugszik meg mind addig, míg a jelenlegi társadalmat ki nem irtotta. Minden léptét a mai társadalom iránti gyűlölet és irigység irányozza. Avval nem törődik, hogy mi következnek, ha sikerülne, a mai társadalom kiirtása után, sejteti ugyan maga is sejtí, hogy csak rendellenesség és fektelenség, azért nevezi magát anarchizmusnak. Mi egyéb ennél fogva az anarchizmus, mint a civilizáció ádáz ellensége, egy az isteni és emberi törvényekkel egyaránt hadilábon álló valóságos odium humani generis, egy pokoli

arany érdem keresztet, az összes szolga személyzet jutalmakat, mi pedig — műszaki és forgalmi tisztek — a legfelsőbb elismerést — nyertük jutalmul!

* * *

Ő Felsége a megboldogult királyné igen sokat sétált egy a belső, mint külső parkban s az indóházhoz vezető uton, járszalagon vezette gyönyörű és óriási nagy *dogg* kutyáját; ezek tudvalevőleg hálátlan természetű állatok s ha felbőszülnek, még gazdájukra is rárontanak; ezt egy látszik — nem hitte a jó királyné, mert egy alkalommal a nem parirozó doggot kis kézi ostorával meglegyintvén, — a hűtlen eb csakugyan rátámadt a királynéra s csakis a környezet gyors és erélyes közbelépése mentette ki a veszélyből; a dogg természetesen azonnal a megérdemelt nyugalomba vonult.

*

A boldogult királyné az épülő második vágy munkálatait is sokszor érdeklődve nézte a park egy magaslatáról, — közvetlen a pályatest mellett; a mint felséges alakja feltűnt, az ott foglalkozó munkások, — különösen az olasz földmunkások alázatos áhitattal, csaknem leborulva hódoltak a Nagyszasszonynak, ki élénk kezzel az intégetett csipke kendőjével feléjük; e munkások családjai ép úgy részesültek az udvari konyha kiosztásában!

Most ez áldott szív részesült egy olasz munkás — — tördőlésében.

szövetség, mely elenyésző kisebbsége dacára átkos elveit reá akarja erőszakolni az emberek óriási többségére, ámbár azok az elvek amugy is kivihetetlenek, mert hiszen az ember társas lény, tökéletesbedése csak rendezett társadalomban képzelhető, olyan társadalom vagy szövetség pedig, melyben mindenki csak parancsolni, engedelmeskedni senki sem akar, rendezett társadalomnak semmiképp sem mondható. Az anarchizmus győzelme az emberiségnek a barbárság állapotába való visszasüllyedését jelentené, melyből, hogy kivergődjék, évezredek át tartott nehéz küzdelmeket kellett vívnia. Az nem lehet, hogy egy elvetemedett törpe csapat gaz tetteivel megállítsa az emberiség haladását, mert a békés fejlődés és a rend barátai soha és sehol sem engedhetik meg, hogy a rend felforgatói állandóan rettegésben tartsák a világot.

Harcz a konkoly-hintők ellen.

Erős a hitem, hogy Magyarországon nem fog az anarchizmus soha gyökeret verni. A magyar nép minden rétege dinasztikus érzelmű, az nem emeli kezét a fejedelme ellen, sőt ellenkezőleg bármely perezen kész tulajdon vérént ontani királyáért, kinek felkent személyében hazájának megtestesülését látja, hazájáért pedig lelkesülten áldozza fel mindenét.

Azonban van mégis egy szent kötelességünk t. i. az, hogy szigorúan őrködjünk a fölött, hogy népünket a külföldről importált államfelforgató eszmék meg ne mészelyezhessék, hogy azokat a kőbordi gyanus csavargókat, kik ma itt, holnap amott ütök fel tanyájokat, hogy a rend ellen összeesküdjenek, közöttünk letelepedni ne engedjük és megértessük velök, hogy a ki a fennálló rend ellensége, a mi ellenségünk is, a ki részünkről nem számíthat semmiféle elnézésre vagy kiméltre, mert mi sem gondolkotunk másképp, mint a hogy őseink gondolkotnak, nem vagyunk kozmopoliták, hanem saját magyar hazánkhoz ragaszkodunk, nem vagyunk vallástalanok, hanem hiszünk Istenben, a mi fenntartónkban, a ki egy ezredéven át őrködött fölöttünk, a kinek ezért kimondhatatlan hálával tartozunk s a kihez fohászolni soha meg nem szününk!

Óvja meg a Mindenható hazánkat hasonló csapásoktól, adjon felséges királyunknak lelki erőt, hogy a szörnyű megöröbáltatást férfias magatartással kiálhassa, s legyen áldott vértanui halált szenvedett felejtethetetlen nagyszasszonnyunk emléke közöttünk!

Utánna *Fráter* Pál II. éves joghallgató lépett az emelvényre s elszavalta *Jakab* Ödönnek alkalmi költeményét »Erzsébet«-et nagy hatás mellett.

A szépen sikerült gyászünnepély ezzel véget ért s az akademia polgárság az olaszii plébániai templomba vonult a gyászistentiszteletre.

A főgymnasiumban.

A jogakademiával egyidőben, délelőti fél 10 órakor folyt le a gyász-ünnepély a főgymnasiumban.

A gymnasium hazafias tanári kara az ifjúsággal s a nagyszámu résztvevő közönséggel egészen megtöltötték a nagy dísztermet.

A gyászünnepélyt a gymnasiumi dalárda gyászéneke nyitotta meg, ami után *Novotny* Alfonz főgymnasiumi tanár lépett az emelvényre s gyönyörű beszédben magyarázta a tanulóknak a nagy királyné érdemeit. Végig ment életének minden főbb eseményén, mindegyiket megmagyarázta az ifjúságnak.

Majd, beszédje után *Taróczy* Gusztáv VIII. osztályu tanuló, papnövendék, szavalt egy alkalmi költeményt, ami után a *Szmetka* György főgymnasiumi tanár által betanított dalárda adott elő egy gyászéneket, s ezzel a gyászünnepély véget ért.

Az Orsolya-zárda gyásza.

Az Orsolya-zárda növendékeinek a gyász-ünnepélye is tegnap folyt le.

Az intézetnek az összes növendékei fél 8 órakor fekete zászlókkal vonultak a zárda tem-

plomába, ahol a templom hajójában díszes kaptafalk volt felállítva.

A gyászmisét *Makucz* Ernő, zárda lelkész tartotta.

A gyászmise végével a zárda nagy termébe vonultak a növendékek.

A nagyteremben felvált állítva a királyné arcképe fekete fátyollal bevonva s virágokkal körülvéve.

A gyászbeszédet *Makucz* Ernő, a zárda igazgatója mondotta.

A szép beszéd után a növendékek a tanító apácákkal együtt imát mondtak a megboldogult királyné lelki üdvéért, amivel a gyász-ünnepély véget is ért.

A „Népnevelési egyesület“ gyűlése.

A »Biharmegyei Népnevelési Egyesület« valasztmánya tegnap délután ülést tartott az Erzsébet királyné elhunytá alkalmából. Az elnök távollétében *Sipos* Orbán kir. tanácsos, tanfelügyelő nyitotta meg az ülést.

Ha valamikor, most a szív mélyéből jöttek azok a meleg szavak, a melyek hatásaként a könnyű ott ült a jelenlevők szempilláin. A magyar ember óriási szívfejdalma, visszaemlékezése, mind, mind ott nyert méltó kifejezést. Ha reszketett annak az *ősz embernek* a hangja, mikor tolmácsolta a nemzet fájó érzését, mindannyiunk igaz szenvedése nyilatkozott meg benne.

A koronás király és b. e. királynő iránti szeretet sugározza ki azt az indítványt, a mit a kir. tanfelügyelő elfogadásra előterjesztett:

1. A Népnevelési egyesület az egész országot ért mély, megrendítő fájdalmat jegyzőkönyvében örökítse meg;

2. az egyesület felkéri a kir. tanfelügyelőt, hogy az egyesület nevében az iránt tegyen előterjesztést, miként az egyesület hódolatteljes részvétét, fájdalmát a kultuszminiszter ur tolmácsolja a trón zsámolyánál;

3. az egyesület ezer korona alapítványt tesz a rendelkezésére álló alaphól, a melynek kamatait olyan gyermekek nyerik, kik mikor az iskolát kezdték, nem bírták a magyar nyelvet s a négy elemi osztály elvégzése után teljesen jól beszélnek magyarul. Ez a jutalom mindég Erzsébet napján fog kiosztatni;

4. az egyesület azt czélozza, hogy az elhunyt királyné emléke minél jobban meg fogamzon a zsenge gyermeki szivekben. Füléres gyűjtést indít az iskolákban az Erzsébet szoborra;

5. a »Népnevelési Egyesület« emlékkönyvet ad ki, Erzsébet királyné életéből. Ez már ugy lesz szerk-sztve, hogy a IV. elemi osztályosok tanulási képességét is elősegítse és emelje a hazafiságot, elhunyt királynénk emlékének tisztelét. Ezt a munkát az egyesület annyi példányban nyomtatja ki, hogy minden IV. osztályos tanuló lelki és hazafiai épülésére szolgáljon.

Az indítványt egyhangulag elfogadták.

Végül *Mihelji* Adolf indítványozta, hogy az elnök remek megnyitó beszédét szó szerint a jegyzőkönyvben és az egyesület hivatalos közlönyében közöljük.

*

A »Nagyváradi Tanítókör« szintén tegnap délután tartotta gyűlését abban a tárgybán, hogy miként fejezze ki mély gyászát az ország nagy bánata közepette.

Stark Gyula elnök szép beszédben tolmácsolta azt a 'elket rázó fájdalmat, ami egy hét óta át, meg át járja minden magyar ember szívéit; rámutatott arra a kegyes szívre, amely most már átdőve van, de amig dobogott, egész szeretettel felénk hajlott.

A tanító kör teljesen elfogadta azt az in-

ditványt, a melyet a »Népnevelési egyesület« magáévá tett. Természetesen az »Erzsébet királynő életéről« szóló munkakiadásán kívül. Ez a »Népnevelési Egyesület« körébe tartozik.

Az »Erzsébet árvaház« koszorúja.

Az Erzsébet árvaház is kiveszi részét a gyászról.

Az árvaház, amelynek a védnöknője volt a megboldogult királyné, igen szép koszorút helyez a ravatalra; átmérője másfél méter remek mű az óriási koszorú, a modern kertészetenek egy remeke.

Az alapja magnólia levelek, amely felett cyeász revulota és cyeász cyrcinalis, latánia, borbalka, pálma levelek vannak, hat darab gyönyörű óriási pálma levél.

A koszorú alsó részén, a megboldogult legkedvesebb virágjából — a havasi gyopárból van egy remek korona s talán ez a koszorú legszebb része.

A koszorú szalagja fekete, igen széles s nehéz selyem, rajta arannyal a felirat:

»A biharmegyei és nagyváradai »Erzsébet árvaház« legmagasabb védnökének, Erzsébet királynénak: A gyászba borult árvák.«

A koszorút a Jellinek Ferencz czég készítette s maga a czég hirneve elegendő garancia arra nézve, hogy a koszorú a legizlésebben van elkészítve.

Tegnap az esti órákban a koszorú ki volt téve a Jellinek czég kirakatába s igen sok nézője volt.

Az árvaház koszorúját gróf Paar szárnysegéd utján helyezik a ravatalra.

Az óvónő képezde gyásza.

A Nagy-Teleky-utcai óvónő képezde növendékei tegnap délelőtt tartották a gyászünnepélyt, ami gyászistentisztelettel kezdődött az újvárosi Szt.-László templomban.

Innen a növendékek a zárdába levő tantermekbe vonultak, ahol *Nogely* István t. kanonok, szentszéki ülnök, az óvónő képezde igazgatója tartott gyászbeszédet *Erzsébet* királyné felett.

A tanító képezde gyászünnepélye.

A nagyváradai kir. kath. fitanító képezde gyászünnepélye tegnap folyt le.

A gyászünnepély első része az újvárosi plébánia templomban ment végbe, ahol ünnepélyes gyászmise volt a megboldogult királyné lelki üdvéért.

A gyászmise végeztével a növendékek a Nagy-Kut-utczán levő tanító képezde helyiségébe mentek, ahol a teljes gyászban a növendékekhez az iskola igazgatója *Nogely* István t. kanonok szép beszédet intézett, amelyben felsorolta a királynő érdemeit s elmondotta jószágát.

Gyászünnepély a gör. kath. szemináriumban.

Tegnap d. e. 8 órákor az olasz gör. kath. román templomban Erzsébet királyné császári és királyi Ő Felségének lelki nyugalmáért gyászistentisztelet tartott, melyen a gör. kath. képezde tanári kara és növendékei testületileg részt vettek. Az ünnepélyes szertartást *Mihutiu* Péter plébános végezte fényes papi segédlettel. — Gyászmise után a képezde ifjusága az intézet nagytermébe gyűlt össze és áhitattal hallgatta végig *Cupcea* Péter képezdei tanárnak megboldogult Nagyasszonyunk felett tartott emlékbeszédét. Az ifju tanár meghatóan ecsegett a nagy gyászt és fájdalmat, mely királynénak szomorú és végzetes kimulta fölött az

egész hazát eltölti. A beszéd után a képezde énekkara elénekelt a szokásos gyászeneket: »Az örök világosság fényeskedjék neki.«

A gyász a vidéken.

Dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok püspök, mint irtuk, az egyházmegye plébániái részére elrendelte, hogy a templomokban a temetés napján, szeptember 17-én a királynéért gyászistentisztelet tartassék.

Az egész egyházmegyében a közönség mely részvétele mellett tartattak meg a requiemek.

Biharon a r. kath. templomban alig féltek a hívek; jelen volt az előjáróság, a főbíróval és jegyzővel, a csendőrség és a község intelligenciáján kívül a nép zöme, ünnepi ruhákban. Az iskolás gyermekek a tanító vezetése alatt, továbbá a r. kath. iskolások tagjai s a rózsafüzsér hívei szintén résztvettek. A requiemet és a »Liberát« *Fejér* Nándor esperes-plébános végezte. Délután az ev. ref. templomban volt gyász isteni tisztelet. — A gyászeset nyolczada alatt naponta mindkét templomhangjai megszólaltak, s a gyászbogók a templomokon, plébánián, r. kath. iskolán és községházán ki vannak tűzve.

Pecze-Szöllös község polgársága is érzi a súlyos csapást, mely a magyar nemzetet fejletlenül királynőnk tragikus halála által érte. F. hó 17-ikén azaz szombaton ismét gyászmisét tartottak a r. kath. templomban, melyen az előjáróság, nép és iskolás gyermekek sokasága volt jelen. Az általános részvét és bánat könyvei a pap imájával s gondosan megválasztott gyászenekekkel vegyülve emelkedtek az Egek Úrához fejletlenül emlékü Erzsébet királynőnk lelke nyugalmaért.

Nyüveden tegnap délután 4 órákor folyt le az ünnepély. A falu lakossága a község elé vonult és ott az ev. ref. lelkész tartott emlékbeszédet.

A küldöttségek fogadása.

Bécs, szept. 17. (S. t. t.) A király Ő Felsége ma délelőtt 9 órákor fogadta az idegen uralkodók és fejedelmi személyek Bécsbe küldött rendkívüli képviselőit, a kiket *Goluchovszki* gróf külügyminiszter mutatott be Ő felségének. Egy órával később az uralkodó az ideérkezett külföldi uralkodókat fogadta, kivéve a szász királyt, a kit már a pályaudvaron üdvözölt Ő felsége. Ma délelőtt ideérkezett *Miklós* orosz nagyherceg is.

A temetésre többek között ideérkeztek: *Szogyény-Marich* berlini nagykövet, *Lobkovitz* herceg cseh tartományi főmarsall, *Attems* gróf, *Stiria* tartományi főnöke és *Sztankovics* a horvát országgyűlés elnöke.

Ferencz Ferdinánd főherceg, aki, mint már jelentettük *Alexej* orosz nagy herceget a pályaudvaron fogadta, erre az alkalomra orosz dragonyos ezredének az egyenruháját vette föl az *András-rend* nagy keresztjével. *Alexej* nagyherceg pedig osztrák-magyar gyalogezredének egyenruháját viselte a *Szent-István* rend nagykeresztjével.

Budapest, szeptember 17. (Saját tud. táv.) Bécsből táviratozzák a »Budapesti Tudósító«-nak: A király holnap délben *Schönbrunban* az országgyűlés mindkét házának elnökét, *Szilágyi* Dezsőt és *Károlyi* Tibor grófot kihallgatáson fogadja.

Ideérkezett eddig 52 megyei törvényhatóság és 33 város küldöttsége, melyek mindegyike, a főispán, illetőleg polgármester vezetése alatt legalább három tagból áll.

A küldöttségi tagok közt van az országgyűlésnek még mintegy ötven oly tagja, a ki a tegnapi küldöttségben nem volt megnevezve.

A magyar kormány koszorúja.

Budapest, szept. 17. (Saj. tud. táv.) Bécsből táviratozzák a »Budapesti Tudósító«-nak: A magyar kormány, a melynek

összes tagjai ide érkeztek, ma déli 12 órákor, mielőtt a ravatalt a közönség elől elzárják, *Bánffy* Dezső báró miniszterelnök vezetése alatt helyezi el koszorúját, a melynek hatalmas nemzeti színű szalagján a felírás olvasható: »A magyar kormány — Erzsébet királyasszonynak.«

A berlini magyar egyesület koszorúja.

Budapest, szeptember 17. (Saj. tud. táv.) Bécsből táviratozzák a »Budapesti Tudósító«-nak tegnapi kelettel: A berlini magyar egyesület elnöke, *Krasz* Bernát ma Bécsbe utazott, hogy a királyné ravatalára helyezze az egyesület koszorúját, a mely e felírást viseli: »A nemzet édes anyjának — a berlini magyar egyesület.«

A királyi család gyónása.

A király Ő Felsége, *Gizella* főhercegnő és férje *Lipót* bajor herceg, *Mária Valéria* főhercegnő és férje *Ferencz Szalvator* főherceg, továbbá *Gizella* főhercegnő legidősebb fia *György* bajor herceg *Schönbrunba* mentek és ott a kastély nyilvános kápolnájában reggel 7 órákor mindnyájan meggyóntak és ezután megáldoztak. A királyi család ezután vissza utazott Bécsbe.

Népeiért akar dolgozni.

Bécs, szept. 17. (Saj. tud. távirata.) Király Ő Felségének az Isten különös kegyelme megadta, hogy ennyi sok csapás után is megtarthassa alattvalói iránti gondoskodására az erőt, s most már egyedül népei szeretetébe fektetve le önbizalmát, a fájdalmas csapás után tovább viselje ezt a nehéz keresztet, a milyennek a viselését csak kevésnek juttatja az Ur. Ezt a nagy lelki erőt és Istenben helyezet és népeiért élő bizalmat fejezik ki felkent királyunk szavai a miket a *Burgban* mondott báró *Bánffy* Dezső magyar-miniszterelnöknek. Ma délelőtt fogadta Ő Felsége báró *Bánffy* Dezső miniszterelnököt. A miniszterelnök szelid szavakkal hivatkozott arra, hogy a nagy csapás után csak egyetlen reménye az országnak, ha a Felséges urnak fájdalmát enyhíteni lehetne. Ő Felsége fájdalomtól megtörtén közbeszól:

— Ne kíméljenek a munkától, sőt mostantól többet akarok dolgozni mint eddig, mert egyetlen vigaszomat csak a munkában találhatom.

Az uralkodók fogadása.

Bécs, szept. 17. (Saját tud. távirata) Király Ő Felsége *Vilmos* császár vonatának érkezése előtt kihajtatott a pályaházba. Porosz gránátos ezredének egyenruháját viselte. A megérkezésnél kétszer kezet fogtak, majd földtelen fővel háromszor megcsókolták egymást. — *Vilmos* meghajolva fejezte ki fájdalmát, mire Ő Felsége meghajolva köszönte meg a részvétet. — *Vilmos* császár amint a *Burgba* ért, remek koszorút helyezett a ravatalra. Este 8 órákor *Vilmos* császár visszautazott Berlinbe.

Bécs, szeptember 17. (Saját tud. táv.) *Luitpold* bajor régens-herceg ma reggel 6 óra 10 perczkor érkezett ide. *Lajos Viktor* főherceg, *Lipót* bajor herceg és a bajor követ fogadták. A román király 6 1/4 órákor érkezett

ide. Fogadására megjelentek Ottó főherceg, Ghika román követ és Arnold román konzul. Ugyanakkor érkezett meg Keresztély schleswig-hoisteini herceg, akit Jedina sorhajókapitány és Rumbold nagykövet fogadott. Ugyanezen a vonaton jött Alfréd szász-kóburgi herceg. Alexej nagyherceg 7 óra 40 perczkor érkezett meg Karlsbadból. Fogadására megjelentek Ferencz Ferdinánd főherceg, továbbá Kapniszt gróf bécsi orosz nagykövet a nagykövetség személyzetével, a nagyherceg mellé beosztott Spaun báró altengernagy, a hadtestparancsnok, a városi parancsnok, a helytartó és a rendőrőrnök.

Bécs, szeptember 17. (Saj. tud. táv.) Ő Felsége különös engedelméből báró Nopcsának megengdték, hogy ma tehesse le koszoruját a boldogult királyné ravatalára. A királyt a megtört agg báró részvéte annyira meghatotta, miszerint intézkedett, hogy Nopcsa báró az egész szertartás alatt oldala mellett maradjon.

Gyászoló város.

Bécs, szept. 17.

— Saját tudósítónk távirata. —

Hajnal óta talpon van az egész város. Az utcákon tengernyi nép hőmpölyög alá s fel fekete ünnepi díszben. A legtávolabbi külvárosokból is seregesen özönlik a nép, férfiak, asszonyok, gyermekek a Burg felé, amely felé különösen az ugusztiner strasse-n már reggeli 8 órakor életveszélyes volt a tolongás. A Burg kapuján kívül beláthatatlan emberáradat hullámzik. A sok színű, aranyos uniformisok, díszmagyar ruhák, bosnyák ezred festőöltözékei kaleidoskop szerű változatban tünedeznek fel a hullámzó tömegben. Az udvari kápolnához vezető József és svájci udvarokban ember-ember hátán tolong. Mindenki látni akarja még egyszer utoljára Erzsébet királyné koporsóját. Az udvari kápolna ajtaja előtt már reggel öt órakor kezdtek sorakozni az emberek. A kápolnában fél kilenczkor Bende Imre nyitrai püspök misézett s 9 órakor az ajtókat megnyitották, melyek előtt már a tegnapiánál is jóval nagyobb tömeg várakozott bebocsátásért esengve.

S e rengeteg várakozó tömeg nem csökkent az idő haladatával, mert az el-távozottakat bőven pótolták az utcákról beözönlötték raja. Tizenkét órakor végre becsukták a nagy közönség előtt az ajtókat s ezentul csak küldöttségeket és a fejedelmek képviselőit bocsátották be.

A déli tizenkét óra elharangozása után megkezdődött a város összes harangjainak szomorú zugása s nem sokára felhangzik a katonaság dobja s lépteinek egyhangú zaja s az utcák tisztulni kezdenek. A temérdek embertömeg, mely egymást taszítva föl s alá hullámzott — tömött sorba verődik, ahol pedig ezt tenni vonakodik vagy erre nem képes — ott a katonaság csinál rendet. Így kellett ezt a Burgtól a kapuczinusok templomáig vezető rövid uton, a Neuer Markton, ahol a kordonok óriási küzdelmekkel föllállítottak s a néptenger hátrább szorulva egy meg-ingathatlan falat képez.

A kapuczinusok temploma előtt.

Legnagyobb a tolongás a Neuer Markt-on, a kapuczinusok temploma előtt. Az ajtó előtti téren egy egész sereg

külföldi tiszt, követségi attassé, a fejedelmi küldöttek kísérete áll teljes díszben, gyászfátyollal a karjukon.

A templom díszítése a legegyszerűbb. Kívül mindössze egy hatalmas nagy fekete selyem zászló van, melynek óriási bojtja ott himbálódik a néptömeg feje fölött. Ezen egyszerűség csak ott vetkőzik ki némileg, ahol a királyt fogadják, itt ugyanis fekete szőnyeggel, tapétákkal van beborítva minden.

A Burg udvarán.

Délután két óra van, két órával a temetés előtt. A népet a svájci udvarból kiszorítják a császár szobrok közé s helyét elfoglalják a nagyszámu küldöttségek apró csoportokban és a meghívottak. A fekete fátyollal bevont gázlámpák kigyulnak, a díszörségek elfoglalják helyeiket s minden készen van a királyasszony utolsó útjára. Az utcára s az udvarokba kiszorított tömeg, mely még az imént zugott, zajongott, most ünnepélyes csendbe merült s feszülten várja a gyászmenet megindulását, hogy távozó királynéját üdvözölhesse. Azonban később még kijebb szorították a népet, hogy az érkező küldöttségeknek helyet adjanak, majd pedig a környék összes utcáit kordonokkal elzárták. Ezentul a ravatalhoz csak a legelőkelőbb küldöttségeket bocsátották. Itt sorakozott Magyarország 58 megyei és 33 városi törvényhatóságának küldöttsége.

A császár, a császárné . . .

A svájci udvaron 3 órakor kezdtek az udvari méltóságok gyülekezni élén *Lichtenstein* herceg hadtestparancsnokkal, *Berzeviczy* altábornagy, *Bellegarde* gróf, *Harrach* grófné, *Sztáray* grófné, *Festetich* grófné udvarhölgyek. A második csoportban voltak *Auersperg* herceg és *Rohan* herceg, a papság papi ornátusban, az osztrák- és magyar miniszterek, a közös miniszterek majdnem teljes számban stb.

Alighogy elhelyezkedett e díszes csoport, a tömegekben egyszerre nagy mozgás támadt. Egy fényes ragyogó fénysávként melyet az erősen tűző nap tett még vaktóbbá, vonult be a svájci udvarra a fejedelmek csapatja s e ragyogó, hosszan alányult fénysáv élén maga a kométa, *Vilmos* német császár *Buelov* államtitkár és *Hanke* főadjuvánssal, *Lucanus* kabinetfőnök és *Eulenburg* főudvarmesterrel, mellettük *Lobkovitz Ditrichstein* hercegek. Utánuk jött *Albert* szász király *Kingst* tábornokkal, *Károly* román király két ragyogó szárnysegéddel *Sándor* szerb király titkárával, ki a magas természetes alakok között egészen eltörpült, *Luidpold* bajor régens-herceg melléje a király különös figyelméből *Paar* gróf beosztva, az anyósát gyászoló *Lipót* bajor herceg. Mellette haladnak *Károly Tivadar* bajor herceg, *Mária Jozefa*, *Erzsébet* és *Mária* hercegnők. Nagy feltűnést keltenek még *Viktor Emánuel* olasz, valamint Konstantin görög trónörökös. Azután következnek sorban a többi főhercegek s főhercegnők.

A gyászmenet.

A díszes ragyogó menet a kápolnában a ravatal körül elhelyezkedett s a ko-

porsót az udvari inasok, komornyikok a ravatalból leemelték s a beszentelés után feltették a nyolcz fekete lótól vont fekete borított halottas kocsira és a menet lassan megindult a belső burgtéren, Mihály és József tereken át, az Augustini- és Tegethof-utcákon végig a Kapuczinusokig a Neuer Markton. A menetben kocsikon az egykori udvari személyzet ült a főudvarmesterrel élén, oldalt pedig udvari templomszolgák kereszteltek, tömjén és szentelt víztartókkal, az udvari papság égő gyertyával, közvetlen a koporsó mellett nyolcz nemes apród, hat arciér, hat magyar testőr, testőr lovasok oldal kísérettel díszgyenruhában. Közvetlen a halottas kocsí oldalán négy udvari inas és négy nemes testőr égő viasz fáklyákkal. A fejedelmi gyászmenetet, melyhez fogható ez évszázad nem látott, az arciér és magyar testőrség lovascsapata, egy lovas és egy gyalog század zárta be.

A sort álló katonaság, szakgatott, halk dobszava jelzi a menet közeledtét s nem sokára a vezényszóra a katonaság mereven tiszteleg s a kardok háromszor megvillannak a levegőben. A kordonon kívül a közönség fel-fel zokog hangosan, leemeli kalapját s letérdel a vastag homokba, melylyel az utvonal be van hintve egész terjedelmében, hogy a menet zaját elvegye.

A résztvevők menete.

Amíg a menet lassu ünnepélyes tempóban a kapuczinusok templomához ért, azon idő alatt a ravatalnál összegyűlt és beszentelésnél jelen volt rokonok és vendégek, küldöttségek, meghívottak rövidebb uton mentek át a kapuczinusok templomába.

A Neuer Markton, amerre a résztvevők menete elvonul, szemképrázatos jelenet fejlődik ki. A menet négyszögben vonul végig az uton, melynek szögletein a miniszterek, s kamarások, titkos tanácsosok, főpapok, külföldi méltóságok, katonák töltik meg az utat. Ott ragyog az egész vezérkar, valahány generális, azonfelül minden ezredből három tiszt, számos egyéb katonai méltóság, nyüzsg az utca egész terjedelmében. Amerre a szem eltekint, csupa káprázatos arany, cifra sisakok, csillogó gombok, zöld tollak tarkasága. Mindez rendkívül pompás képet nyújt, legszebbek azonban a huszárgenerálisok medvehörkucsűs, kócsagtollas egyenruhája; négyszögoldalán foglalnak helyet a törvényhatóságok küldöttségei, a megyék.

A magyar küldöttségek a menetben.

A ragyogó, szinpompás négyszögben, melynek káprázatos fényét a merőn rá sütő nap még jobban emeli, legszebb, legimpozánsabb volt a magyar törvényhozás küldöttsége. A közönség figyelmé ide irányul különösen, mert amit itt láttak a bécsiiek, az felülmúlja minden képzeletüket. Itt vonultak fel a magyar főrendiház és képviselőház tagjai a kormány vezetése alatt, mindnyájan az örök szép díszmagyarban, csillogó, villogó drágaköves gombokkal, csattokkal a mentéken.

Lehetetlen szóval leírni a képet, melyet e csapat nyújtott s a kíváncsi nép bámulatát, mely tisztelettel vegyes csodálattal bámulta a ragyogó délczeg alakokat, a pompás nemzeti öltönyöket. A

sok közül kiválik különösen *Apponyi* Albert gróf, *Wekerle* Sándor, *Csekonits* Endre gróf, *Ugron* Gábor délczeg alakja és ruházata. E ragyogó menetben vannak a magyar egyháznagyok is és a magyar arisztokraczia női tagjai, köztük *Adrassy* Aladárné, *Jenőné*, grófnők az *Odescalchi* Károlyi grófnők és még számosan.

A lovagok csapata.

A magyar küldöttség után a b. t. tanácsosok következtek egyszerű fekete öltözetben, a német *Johanita* rend lovagjai bő libegő fehérköpenyben, sarkát vál-lukon átcsapva, a maltai lovagok vörös köpenyben messzire látszó kereszttel mellükön.

E menetben feltűnők voltak a lengyel főurak, akik diszruhájukat öltötték fel ez alkalomra, amit pedig Lengyelország fel-osztása óta csak igen ritka alkalmakkor tesznek meg.

A lovagok tiszteletet gerjesztő csapata után vonultak fel a szerzetes rendek egyszerű fekete csuhában.

Ezekről egészen különváltan ment a japáni követ és kísérete rikitó exetikus öltözékben. E nagyrészt komor képben a német tisztek sisakjai szépen vegyül-nek össze.

A templom téren.

E szinpompás menet csak lassan tu-dott a kapuczinusok temploma elé jutni, ahol a tengernyi nép a kordont áttörni, felbontani kezdte s az egész teret elárasztotta. E fekete, nyüzsgő tömegben vékony szines szallagként hatolt be a menet. A templomba a bejárat csak az egyik olda-lon van elzárva, a szabad utak oldalbe-járatánál van a halottas menet számára. A díszes menet elfoglalva helyét a templom előtt, a küldöttségek közül kiváltak a magyar kormány tagjai, a főrendiház és képviselőház elnökei és bementek a tem-plomba.

A téren egyszerre mély csönd lesz, a király megérkezett s vele együtt leányai *Ferencz Ferdinánd* főherceg, *József* főherceg és mindazon családtagok, kik a menetben részt nem vettek. A kapuczi-nusatyák elébe mennek egész a Császár-ka-puig s fogadják.

A király magyar tábornoki ruhában van, alakja megtört, arcán mély fájdalom s bánat kinyomatát viseli. Az ajtó előtt *Vilmos* császár, a szász és ro-mán király pár résztvevő szóval igyekez-nek bánatos királyunkat vigasztalni s las-san a főhercegek és főhercegnőkkel a sanctuariumba lépked és elfoglalja helyét a fekete posztóval borított imahelyen minden szem királyunk meglőrt alakján s bánatos arcán van.

A halottas menet megérkezése.

Néhány perczig tartott az ünnepélyes csend a templomban midőn a kívül vá-rakozó magas és legmagasabb uraknak jelentés tétetvén a halottas menet közele-déséről, azok is bevonulnak a templomba ahol az udvartartás tagjai s több hivatott személyek már előbb megjelentek s el-foglalták kijelölt helyeiket.

Felőkör érkezett meg a gyászmenet. A halottas kocsit az idegen uralkodók és

főhercegek követték kocsikon. A templom ajtajához érkeve a halottas kocsi oldal-kisérete félre vonult s helyét hosszú sor-ban, melynek élén *Gruscha* bibornok állott, a papság foglalta el s az udvari inasok a holttestet kiemelve a gyászkocsiból a templom közepén felállított égő gyertyákból körülvevő ravatalra tették. A szomorú me-netet *Erzsébet* királynő volt udvari sze-mélyzete zárta be.

A zokogás, ami e pillanatban kelet-kezett, az egész templomot betöltötte. A gyászkar ezalatt a *liberát* énekelte s *Gruscha* bibornok a halottat beszentelte.

A király megindulva nézte végig a szertartást, mely alatt *Valéria* és *Gizella* főhercegnők hangos zokogásukat zseb-kendőjükkel alig tudják elfojtani.

A bánatos király egyidőre erőt vesz fájdalmán s zokogó leányaira borulva vigasz-talja őket:

»Vegyetek erőt, ne sirjatok,« sutto-gja.

A sirboltban.

A szertartás mintegy husz perczig tartott, mely után a koporsót *Gruscha* bibornok ünnepélyesen beszentelte.

Most a koporsót az udvari inasok leemelték a ravatalról s a kapuczinus atyák fáklyával kezükben, imákat énekelve kísérték utolsó helyére. A koporsót egy gépezetre helyezték s lassan lesülyedt a kriptába.

A kriptában még utoljára felkeresik a halottat. Elöl a pontifikáló *Gruscha* bibornok a nagyszámu papsággal s utánna lépegett a Felség megtört alakja.

A kriptában végződött a szertartás egy igen megható része.

A papság imája s az utolsó beszen-telés után az első főudvarmester ezen szavakkal fordult a guardiánhoz átadva neki a koporsó kulcsait:

— Ez az a drága halott, melyet gond-jaira bizunk.

Wolf guardián erre így felelt:

— Hűségesen gondját viseljük a drága halottnak.

A búcsu.

A gyászszertartás után szivrepesztő jelenet fejlődött ki, amidőn a Felség búcsut vett a koporsótól.

Ráborult a koporsóra, csókjaival árasztotta el a hideg érczet. Zokogása szünni nem akart s alig birt elválni a koporsótól. Végre erőt véve magán, teljesen megtörve jött fel a templomba, ahol résztvevő fejedelmi barátai fogadták *Vilmos* német császárral élükön. A Felség a német császár vigasztaló szavai után *Albert* szász királyhoz fordult, majd pedig a még mindig zokogó leányait kezdte vigasztalni.

A templomból kijövet Ő Felsége *Vilmos* német császárral kocsira ült s távozott.

A gyászünnepély áldozatai.

Bécs, szeptember 17. (Saj. tud. táv.) A tengernyi nép előtt végbe menő gyász-ünnepélynek igen sok áldozatai vannak. A kordonok, katonai sorfalak által össze-szorított néptömeg közül mintegy 100 egyént szabadítottak ki ájultan s egyes helyeken ahol a menet elvonult katonai kárhatalom csinált utat a rengeteg népközt s ez alkalommal is több sebesülés történt.

A külföld.

Budapest, szept. 17. (Saj. tud. táv.) Az egész kontinensen mély gyászszal ül-ték meg a királyné temetésének napját. *Zürichben* a *Liefbauen* templomban requiem volt, a kormány jelenlétében. *Athenban* az udvari méltóságok jelentek meg a gyász-szertartáson. *Londonban* a legelőkelőbb méltóságok voltak jelen a gyászmisén. — *Pylmontból* sürgönyzik, hogy a hadi ki-kötőkben a zászlókat felárborczra eresztették. — *Nisben*, *Hágában* rendkívül sok nép vett részt a gyászisteniszteletben.

Budapest, szept. 17. (Saj. tud. táv.) A berlini *Neuberg* emléktemplomban nagy gyászisteni tisztelet volt, a melyen előkelő közönség vett részt.

Budapest, szept. 17. (S. t. t.) *Monteneg-róból* sürgönyzik: *Miklós* herceg külön ren-deletére ma az összes állami hivatalok zárva vannak. Anagy gyászmisén a feje-delmi udvar és nagy közönség volt jelen.

Regina Hungariae.

Bécs, szept. 17. (Saját tud. táv.) A ki-rályné ravatalát környező czimereken az *Elisa-beth*, imperatrix Austriae felírás régi mintákról való, a melyeket a ravatal felállító műszaki közegek ezuttal is használtak, de a főudvar-mesteri hivatal illetékes egyénei már tegnap észrevették a hibát és rögtön, önszántukból el-rendelték annak kijavítását, a mi már tegnap este meg is történt, még mielőtt azt magyar részről észrevették volna és megjegyzést tettek volna rá, úgy, hogy ma már a czimerek felírása ez: »*Elisabeth* imperatrix. Austriae et regina Hungariae.«

Az Erzsébet-szobor.

Bécs, szeptember 17. (Saját tud. táv.) Az itt jelenlevő római katolikus magyar egy-háznagyok ma *Vaszary* Kolos biboros herceg-primással értekeztek a királyné Budapest fel-állítandó emléksobrára való adakozás ügyében.

Budapest, Szeptember 17. (Saj. tud. táv.) *A magyar ipar- és kereskedelmi bank rész-vénytársaság* *Erzsébet királyné szobrára öt-ezer koronát adományozott.*

Ugyanezen ügyben az osztrák-magyar bank főtanácsa, a mint értesülünk, legközelebbi ül-seinek egyikén fogja a kellő intézkedéseket meg-tenni.

Erzsébet királynő látogatása Rómában.

Nem messze azon időponttól, amidőn nálunk az alkotmányosság aerája beköszöntött, amiben feledhetlen érdemei vannak az elhunyt királynő-nek, 1869-ben Rómában tett látogatást *Erzsébet királynőnk* s ott időzése 12 napig tartott. A királynő december 6-án éjfélkor érkezett meg Rómába és nővéréhez, *Mária Zsófia* nápolyi exkirálynéhoz szállott a *Franese* palotába. Más-nap reggelén a pápa képviselőjében, *Pacco* pá-pai főudvarmester és *Ricci* főkamrás tiszteleg-tek nála. Másnap IX. *Pius* pápánál volt látogatáson, melyet a pápa öt nap múltán viszonzott a *Franese* palotában. A királyné még a karácsonyt is Ró-mában töltötte; akkor kapott a pápától egy pompás briliáns diadémét ajándékba. A római előkelő társaság tiszteletére a *Vie Appian* vadászkirándulást rendezett. *Cecilia Metella* síremlékénél fogadták a királynét *Fiano* és *Sulmona* hercegek és a vadászat rövid reggeli után a zimankós, jeges idő daczára megkezdődött. A római nemesség majd 300 kocsin kö-

vette a vadásztársaságot. Deczember 15-én a királyné Hunyady grófnéval és Nopcsa bárónéval végighallgatta a pápa egy miséjét és megáldozott. A mise után a pápa meghívta a királynét ebédre. Ez alkalommal IX. Pius a vatikáni műteremből egy pompás mozaikot ajándékozott a királynénak. 1870. év január 18-án tért vissza a királyné Anconán keresztül.

Visszaemlékezések.

Egy katonatiszt írja a királynéről a következőket:

Őrségre vonultam legényeimmel egy meleg júliusi napon a laizi kastélyban. Nehogy ő felségeik nyugalmát zavarjuk, semmi kürtjelet sem volt szabad adni, sem tisztelegni. Az őrház előtt egy alföldi fiú állt őrt; én a tiszt szoba ablakában olvastam. Hirtelen a bokrok közül egy feketébe öltözött hölgy lépett az őrhöz s megszólította magyarul:

— Ugyan kérem, nem vigyázna kissé erre a napernyőre? S azt a fahoz támasztotta.

A fiú egykedvűen felelt:

— Jól van.

A hölgy eltávozott; rövid idő múlva visszatért s elvette az ernyőt e szavakkal:

— Köszönöm szépen.

— Szívesen, ténsasszony, felelt a legény magyaros egyszerűséggel, aki csak később tudta meg rémületére, hogy a ténsasszony — a királyné volt.

Tudvalevő dolog, hogy ő Felsége szeretett incognitó maradni. Egy ízben Spiesing felé vonultam őrségre s mivel ebéd után és már a város határára kívül voltunk, gondtalan menetben haladtunk tovább, sőt én még egy cigarettát is megengedtem magamnak. Egyszerre a gyalogsövénnyel egy karsu hölgy jött velünk szembe, jobbján egy urral, legyezőjét az égető nap heve ellen maga elé tartva. Csak mikor már elhaladtak mellettünk villant át agyamon: Hiszen ez a királyné!

Csodálkozva siettem a tovasiető leányos alak után, míg bakám mit sem sejtve masiroztak tovább. Csak jóval odább közöltem velük klvel találkoztunk. A jó fiúk fejüket csóválták. Ők otthon a pusztán egészen másnak képzeltek egy királynét: ragyogó koronával a fején, aranyos, ezüstös ruhában, pompás hintóban. A családás egészen megzavarta őket s csak nagy nehezen nyugodtak bele a valóságba.

Szakszó Rezső.

A nagyváradi I. sz. káptalan egyik kiváló tagjának, Szakszó Rezső apát-kanonoknak váratlan elhunyt nemcsak Nagyváradon hanem az egész egyházmegyében, de különösen Debreczenben mély részvétet keltett.

Debreczenbe még tegnapelőtt eljutott a gyászbeszéd híre s tegnap már távirati uton fejezte ki részvétét a káptalannak Debreczen város tanácsa és közönsége nevében a helyettes polgármester.

A b. e. főpap a káptalan soron levő lakásán van ravatalra helyezve. Tegnap sokan keresték fel a ravatalt, hogy még egyszer megtekintsék az áldott jó embert s egy fohászt bocsásanak Istenhez ravatalánál.

Tegnap délután négy órakor Vinkler József vál. püspök, a káptalan tagjainak s az alsóbb papság és klerikusok jelenlétében volt a koporsóba tétel.

A temetés ma, vasárnap délután 4 órakor megy végbe.

A gyászbeszédre vonatkozólag Debreczenből a következőket sürgönyzi tudósítónk:

A debreczeni róm. kath. hívek s általában Debreczen város közönsége a legmélyebb fájdalommal értesült Szakszó Rezső apátkanonok, volt debreczeni kispüspök plébános elhunytáról. Mindenki tisztelte, becsülte, szerette őt Debreczenben.

Az egyházközségi bizottság és iskolaszék f. hó 17-én reggel 8 órakor a Terezianum épületben együttes ülést tartott, mely mély fájdalommal vette tudomásul a gyászos hírt és elhatározta, hogy a megboldogult hervathatlan érdemeit jegyzőkönyvében megőrökíti, temetésén képviselteti magát, az elhunyt koporsójára az egyházközség nevében gyászkoszorút helyez s a küldöttséget felkérve, hogy a föltisztelendő székeskáptalan és a megboldogult rokonai előtt mélyen érzett részvétét tolmácsolja.

Simonffy Imre, kir. tanácsos, polgármester távollétében, Komlóssy Arthur városi főjegyző és h. polgármester átiratilag fogja kifejezni részvétét a székes káptalan előtt Debreczen sz. kir. város tanácsa és az egész közönség nevében.

A róm. kath. elemi iskolák tantestülete Tárkányi Péter igazgató és Husz Lajos tanító által képviselteti magát a temetésen s a gyászravatalra koszorút helyez.

Az egyházközségi bizottság és iskolaszék képviselőitében Nagyváradra mennek: Unger Gusztáv, Váczy János, dr. Irinyi István, Nemes Kálmán, Szentkirályi Tivadar, dr. K. Szalay Béla és még több bizottsági és iskolaszéki tag.

Az elhunyt lelküdvéért dr. Wolafka Nándor v. püspök prépost kanonok f. hó 19-én tartja a gyászmisét reggel 9 órakor, melyen a Terezianum és az elemi iskolák összes növendékei megjelennek.

UJDONSÁGOK.

* **Mária hét fájdalma.** A gyászba borult Magyarországnak kettős fájdalma van ma. A Szűz Anya hét fájdalma napján megemlékezünk arról a mérhetetlen fájdalomról, mely át és átjárta az Üdvözítő szent anyjának szívet a megváltás nagy munkájáért kinhalált szenvedett fiáért. És zokogó fájdalomunk még nem ért véget azért az áldott lelkű királynőért, aki nemes lélekkel megjárta a Golgothát. Ezen a kettős fájdalom nehéz napján egybeolvad imánk az Urhoz, esdő szavunk a hét fájdalmas Szűzhöz küldött fohászszal s a mint kérjük az Ur áldását és Szűzanyánk pártfogását e napon, milliók esdő imája emelkedik az ég Urához elhunyt király asszonyunk esendes nyugalmáért.

* **Uj egyetemi tanárok.** A budapesti tudomány-egyetem orvosi karán az ideai iskolai évben két új rendkívüli tanár fog működni: dr. Korányi Sándor, aki az idegrendszer kísérleti és gyakorlati kör- és gyógytanáról és dr. Grósz Emil, aki a szemészetéről tart előadásokat. Mind a két magántanárt közelebb ajánlotta előléptetésre a kar a közoktatásügyi miniszternek.

* **Huszár önkéntes-iskola Nagyváradon.** A jubilált Vilmos huszárok kaszárnyájában vidámabb lesz az élet októbernek elsejétől. Snájdig, nyalka önkénteseket várnak akkorára. Ugy értesülünk, hogy a lovassági önkéntesek iskoláját Gyöngyösről áthelyezik Nagyváradra s a Ferencz József laktanyában rendezik be. A tanfolyam októbertől jövő év május haváig fog tartatni.

* **Beóthy Andor arezképe.** Biharvármegye méltóképen fogja leróni hálás kegyeletét volt alispánja: néhai Beóthy Andor emléke iránt. Oda helyezi közgyűlés termébe, többi nagyjai közzé. Megfesteti ugyanis a boldogult alispán életnagyságu arezképet. A kép festésére nézve már meg is kötötte Szunyog Péter alispán a szerződést Stelka Gyula festőművészszel.

* **Biharmegye közgyűlése.** Szardán, szeptember hó 21-én délelőt 9 órakor tartja meg öszi közgyűlést Biharvármegye törvényhatósági bizottsága Háromszáz körül van az elintézés alá felvett ügyek száma, azonban érdekesebb, kiválóbb fontosságú alig kerül közöttük. Ez alkalommal tűzik ki a megüresedett főügyészi állásnak a betöltését.

* **A királyné és az országos bandérium.** Tudvalevőleg ő Felsége, a mi királynénknak úgy mondhatjuk legutolsó nyilvános szereplése Magyarországon az volt, midőn felséges férjével, az ural-

kodóval a budai várpalota erkélyén fogadta a magyar nemzet, illetőleg ország bandériumának hódolatát. Ezen jelenet történelmi hűséggel és művészetileg meg van örökítve ama nagy körképben, melyet Eisenhut Ferencz festet s mely a »Hódoló diszfelvonulás« cím alatt Budapesten, a városligetben látható. A közönség, mely e héten látogatta meg a körképet, a mióta az iszonyu szerencsétlenség megtörtént, érthető szeretettel és bámulattal s szinte kivétel nélkül a legmélyebb megindulással nézi a festményen a királyné alakját. Legtöbben sürgetik azt is, hogy a festmény e mozzanatának fényképét megkaphassák, a mi azonban eddig lehetséges nem volt, a körkép igazgatósága azonban legközelebb gondoskodni fog arról, hogy a közönség ezen kívánságának is megfelelhessen.

* **Büntény?** Egy titkoztos esettel foglalkozott most a rendőrség, amiről egyelőre még nem tudni, hogy büntény-e. — Egy előkelő családnál szolgált egy szemre való cselédleány, K. Zs., a kinek pár nappal ezelőtt gyermeke született. Tegnap aztán egy öreg asszony járt a K. Zs. gazdájánál s onnan *ásót és kapát kért, hogy a kis gyermeket eltemethesse.* A dolog így természetesen igen furcsa s mivel az ügyről a rendőrség is tudomást vett, a nyomozást megkezdték. A hivatalos bonczolás fogja megállapítani, hogy a gyermek természetes halállal halt-e meg.

* **A képes levelező lapokról.** A képes levelező lapok tárgyában a következő közleményt bocsátotta ki a postaigazgatóság: Utóbbi időben közkezdveltségnek örvendének a magánvállalatok által előállított képes levelező lapok. Ezen levelező lapok szállítása postai szempontból kifogás alá nem esnék, ha az illető nyomdák nem vetnék volna fel azt a szokást, hogy azokat czimlapjaiban »Levelező lap« feliraton kívül még »Magyar kir. posta« felirattal, sőt néha a magyar czimer lenyomatával is ellátják, ami a levelező lapoknak azt a jellegét adja, mintha azokat a m. kir. posta bocsátotta volna forgalomba. Eltekintve attól, hogy a jelzett képes levelező lapok élczes és gyakran a jobb izlést sértő rajzaikkal, ha azok a posta hivatalos kiadmányainak tekintetnek, a posta intézetet, mint állami intézményt nem méltó színben tüntethetnek fel, a posta ép úgy, mint bármily kereskedő sem engedheti meg, hogy az ő czégerét a »M. kir. posta« feliratot idegenek használják; a magyar czimer használata pedig épen törvénybe is ütközik. A most szélteben használt képes levelező lapok magánipari termékek s mint ilyenek a fenálló postai szabályok értelmében »Levelező lap« feliraton kívül egyéb felírást, tehát sem »magyar kir. posta« jelzést, sem a magyar czimer lenyomatát nem viselhetik, mert ellenkező esetben a levelező lapokra érvényes díjkezdményben nem részesülnek s a nemzetközi posta egyezmény értelmében szabályellenes kiállításuk miatt zárt leveleknek tekintetnek s mint ilyenek díjaztatnak. E nem különleges magyar szabály, hanem a nemzetközi posta szerződés pontozata, mely a külföldön is érvényben van. Felhívom tehát figyelmét azon nyomdáknak, a melyek ily képes levelező lapok előállításával foglalkoznak, hogy levelező lapjaikat »magyar királyi posta« vagy más felirat czimer stb. mellőzésével tisztán a szükséges »Levelező lap« felirattal nyomassák. Nehogy azonban a már forgalomba bocsátott ily levelező lapok ezen szabály által használhatatlannak válnának, azok, kik magán ipar által előállított levelező lapokat használnak, a czimlapról a »Levelező lap« feliraton kívül minden más felírást vagy czimer erős tollvonással, vagy más alkalmas módon távolítsanak el s tegyenek olvashatlanná. Megjegyzem ebből az alkalomból, hogy a magyar korona területén postára adott levelező lapoknak magyar nyelven »Levelező lap« felíratot kell viselniük — a »Correspondenskarte« avagy másnyelvű hasonló feliratok nincsenek megengedve, Horvát-Szlavonországban mindazonáltal a »Levelező lap« felírat mellett ott legyen a szó horvát fordításban is. Megjegyzendő az is, hogy illem vagy becsületsértő avagy büntetendő cselekményt involváló képet ábrát vagy közleményt tartalmazó levelező lapot a posta egyáltalán nem szállít. Ezek figyelembe vétele mellett a képes levelező lapok terjesztése a magyar posta részéről semmiféle akadályba nem ütközik.

* **Helyreigazítás.** Tegnap számunkban megirtuk azt, hogy *Fopovits* kályhás telpén tűz

volt. *Popovits* azonban azt mondja, hogy nála tűz nem volt valószínű, hogy a kályha égitést nézte a tűzoltóság tűznek, mert annyi tény, hogy a tüzesetről a rendőrségnél jelentés van.

* **Tűz.** Tegnap délután az új honvédszáz laktanya megett lévő szemét meggyuladt. A tűzoltóság kivonult a helyszínére s ott a már nagyon elterjedt tüzet eloltották úgy, hogy a tüzet körül árkolták s így a nagy szárazság dacára sem történt semmi komolyabb baj. A tüzet állítólag gyermekek csinálták.

* **Szünet a szinkörben.** Belügyminiszteri rendeletre az országos gyász miatt a szinkör f. hó 22-ig zárva marad.

* **Betörés.** Tegnap hajnalban betörték ismeretlen tettesek Klein Izraeli polgár lakására és onnan elloptak különböző apróságokat 70 frt értékben. A tettes elmenekült.

* **Elveszett.** Az olasz plebánia templomtól a Széchenyi szállodáig elveszett egy arany óra. A megtaláló jutalomban részesül, ha átadja a rendőrségen.

TANUGY.

Tanítónőképző intézet Debreczenben.

«D. E.» a következőket írja: Említettük már, hogy *Schlauch* Lőrincz bibornok, ki oly gyakran mutatta meg már szeretetét és áldozatkészségét debreczeni hívői iránt, — újabb közérdekű intézményt, tanítónőképző intézetet akar felállítani Debreczenben. Mint most teljesen illetékes és megbízható forrásból értesülünk a tervezett római katolikus tanítónőképző intézet csakugyan létesül. *Wolafka* Nándor dr. a tárgyalásokat befejezte már a nagyvárad püspökséggel s a tanítónőképzőt még e hónapban megnyitják. A tanítónőképző intézet a Szvetits intézetben lesz. A tanítónőképző intézet felállítására csak örömet kelthet városunkban, mert a tanítónőképző felállításával Debreczen kulturális intézményei emelkedtek s ilyen intézet még nem volt városunkban.

Pötbeiratások a közs. iskolákban. A községi iskolákban a tanítás f. hó 19-ikén veszi kezdetét. Azon növendékek, kik ez ideig még be nem iratkoztak f. hó 19, 20 és 21-ikén délelőtt 10—12-ig, d. u. 4—5 óráig jelentkezhetnek. Miről az érdekeltek szülei oly fölkéréssel értesítenek, hogy gyermekeiket a jelzett napon iskolába pontosan felküldeni, illetőleg beírni szíveskedjenek. Nagyvárad, 1898. szept. 17. *Réz Mihály* felügyelő-igazgató.

EGYESÜLETEK.

A nőegylet részvéte. A »Biharmegyei és Nagyvárad Nőegylet« választmányi tagjait és védhölgyeit van szerencsém a f. évi szeptember hó 18-ik napján d. u. 4 órakor lakásomon tartandó választmányi ülésre meghívni. A tanácskozás tárgya árvaházunk védnöknője Erzsébet királyné gyászos elhunytá fölött érzett fájdalom és kegyeletünk kifejezésének megállapítása. Nagyvárad, 1898. évi szeptember hó 16-ik napján. özv. báró *Gerliczy* Félixné elnöknő.

Jóváhagyott alapszabályok. A b-tordai járási szegényeket segélyező egyesület alapszabályait a belügyminiszter jóváhagyta.

A Biharmegye gazdasági egyesület gyűlése. A Biharmegyei gazdasági egyesület igazgató választmányára folyó 21-én azaz szerdán délután 3 órakor az egyet hivatalos helyiségében (Nagyvárad, Nagy-Sándor-utca, Eleméri ház) gyűlést tart: Tárgyak:

1. Földm. miniszterium a borászati kerületi felügyelőségek új beosztását megküldi.
2. Földm. miniszter leirata a munkások kedvezményes vasuti díjtétele tárgyában.
3. Földm. miniszter leirata a párisi kiállítás iránt.
4. Földm. miniszter köszönetet mond azon alkalomból, hogy a kisgazdák Mezőhegyesről üdvözölték.

5. Földm. miniszter bizalmas leirata aratási tudósítás iránt.

6. Földm. miniszter leirata munkások beszerzése iránt.

7. Keresk. miniszter autonom tarifa tárgyában Budapest július 14-én tartott értekezletre meghívott.

8. Földm. miniszter szőlőmoly irtásáról szóló füzetkéket megküldi.

9. Földm. miniszter tudatja, hogy több vándortanítót kinevezett.

10. Földm. miniszter felhívja az egyesületet, hogy figyelmeztessük a gazdaközönséget, hogy a magyar ipart támogassák.

11. Pénzügyi miniszter községi hitelszövetkezetek tárgyában leir.

12. Földm. miniszter az okszerű borkezelés előnyére egy szövetkezet kidolgozására pályázatot hirdet.

13. Földm. miniszter kísérleti közlemények folyóiratát megküldi.

14. Földm. miniszter a kukorica moly irtásáról szóló füzetekből több példányt megküld.

15. Országos gazdasági egyesület javaslata az agricol tarifák tárgyában.

16. A kölcsönös állatbiztosító szövetkezet alapszabálytervezetét megküldi.

17. Jelentés a mezőhegyesi tanulmányi kirándulásról.

18. Előterjesztés a paraszt mintagazdaság tárgyában.

19. Elnökség előterjesztése a tél folyamán tartandó népies felolvasásokra.

20. Elnök előterjeszté, hogy a Fonciér pesti biztosító intézettel a szerződés lejár.

21. Új tag felvétele.

Nagyvárad, 1898. szept. 12.

Nagy Lajos,
egyleti alelnök.

REGÉNY-CSARNOK.

A GORDIUSI CSOMO.

Németből: *Gusztáv.*

17

— Sötét . . . irtózatos dráma! — mormolta a rendőrfőnök.

— Az egyetlen, a ki világosságot önthetne e chaosba — a jövő éjét nem fogja elérni — szája örökre elnémult.

Borzongás vett elő. — Tehát még ez is! Miliesz akkor, ki világosíthat fel? Borzasztó! Valami megmozdult, — az ajúlt mozgot? alig észrevehetően felnyitotta szemét, zavartan nézett szét.

Az orvos kissé felemelte, hogy szabadabban lélekelhessen.

A báró főfelsikoltott — — azután zokogni kezdett. A főnök jett adott, követtem.

— Nagyon sokan vannak a szobában. — szólt lassan — ez nem jó! Kérem legyen olyan jó megjen át a báróhoz . . . ápolja . . . vigyázzon minden szavára, szótagra, a mit talán ki fog ejteni.

A legnagyobb vigyázatra van szükség. Kötelességem inkább ide szólni. Szomorú történet.

Eltávozott mellőlem, utána néztem.

Mikor az ajtót kinyitotta, benéztem; az idegen felült ágyában mereven nézett a levegőbe — a báró megragadta egyik kezét, ráhajtotta fejét, nehéz barna fűrtel egész arcát elborították.

Gondolkozva csóváltam fejem. Miliesz mindebből? Mi lesz ez asszonyból? . . . És az az ember? . . . most felismertem — egyszer már láttam, sőt többször is, de mindég egyedül. mindég felre eső utakon, magas előkelő kinézésű idegen . . . beteg, . . . milyen sápadt, sovány. — De hogy ismerte meg a báróné-e férfit, hogy jutott hozzá? Hogy tudta szívét ennek a vándornak oda adni? Hiszen ezren és ezren hiába keresték kegyét, hiába borultak lábai elé.

Bizony — bizony — az asszony népség még is megfoghatatlan! De hát lehetséges az, hogy egy asszony, a ki huszonöt évig maga a megtestesült erény volt, mint a asszony, néhány hét alatt házasságtörővé . . . férjének gyilkosává váljék? . . . De hát minő alapon? . . . minő indokokból ítélünk — talán mi még közelebb állunk a romlásához! — Szédültem.

Vérző szívvel, egészen megtörve léptem a szobába, melyben a haldokló férj feküdt. A törvényszéki orvos ágya mellett ült. — Sötéten pillantott rám. Nem figyeltem rá, oldalt helyet foglaltam, de úgy, hogy a bárót megfigyelhettem. Az sápadtan, mereven, mintegy kinyújtóztatva feküdt ott.

Bárki azt gondolhatta volna, hogy már kiszendettem. És mégis úgy tetszett, mintha magához jönne, mert mikor az orvos a hideg ruhával érintette, felnyitotta szemét — lassan szétnézett — kérően — — fenyegetve. — — E nézés azonban csak néhány másod percig tartott, pillái újra erőtlennül csukódtak le, vonásai visszanyerték előbbi kifejezésüket. Kevés ideig ültem ott mozdulatlanul, fájdamas emlékébe merültem, hirtelen kinyitott az ajtó, a báróné lépet be.

Megijjedtem, szívem hevesen dobogott. — Szegény asszony — — a boldogtalan! . . . Hogy nézett ki — — akárcsak egy halott, egy őrfü! — — — Térdei reszkettek — — — azok a lelki kinok, ah, minő pusztítást vittek régbe gyönyörű arcán!

Az ajtótól nem messze egy kissé megállott, hogy magát összeszedje, hogy lélegzetet vegyen. — Kezét erősen mellére szorította, az ég felé nézett, mintha vétekekkel terhelt szívét emelte volna bocsánatért az Urhoz — Zokogni kezdett, majd erőt vett magán — — néhány lépést tett előre, megállott férje ágyánál. Az orvos felállott, komoran, az pedig helyére ült, megfogta a báró kezét.

— Rudolf! — suttogta reszkető ajkakkal. — Rudolf! — szólt oly hangon, mely szívemig hatott,

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

A Dreyfus per revíziója.

Budapest, szept. 17. (Saját tud. táv.) Párisból sürgönyzik, hogy a ma tartott minisztertanács a *Dreyfus pör revízióját elhatározta*. Megbízta az igazságügyminisztert, hogy erre nézve tegye meg sürgösen az intézkedéseket. A minisztertanács határozatát hivatalosan kihirdették.

Hir szerint a kormány táviratilag elrendelte, miszerint addig is, míg a hadi hajó a szigetre megérkezik, Dreyfusért, ne bánjanak vele szigoruan. A hónap végére Dreyfust Párisba várják.

Budapest, szept. 17. (Saj. tud. táv.) Parisi hírek szerint a minisztertanács megbízta Sarrient minisztert, hogy a revízió módjait megbeszélése végett a bizottságot összehívja.

Budapest, szept. 17. (Saját tud. táv.) Dreyfusné megkérte Brisson, hogy engedje meg miszerint, a revízió elrendelését megsürgönyözze férjének. — Brisson megengedte. Dreyfusné azonnal sürgönyözött férjének. — Hir szerint Bonnier ezredes, a hirhedt titkos okiratok átadóját letartóztaták. Zurlinden és Thilly miniszterek lemondtak.

Budapest, szept. 17. (Saj. tud. táv.) Párisból sürgönyzik: A »Gaulois« szerint az a tiszt, a kinek letartóztatását jelezték, Kelet-Franciaországban állomásozó ezredes. Ő adta át a bírának a Dreyfus-ügyben azokat az okiratokat, a melyeket a védelemmel nem közöltek és a melyek alapján Dreyfust elítélték.

A francia hadgyakorlatok.

Budapest, szept. 17. (Saj. tud. táv.) Prágából sürgönyzik: Faure elnök Connaught herczeg kíséretében, a közönség lelkes óvációja mellett. éjféltkor visszaérkezett Párisba.

A szudáni hadjárat.

Budapest, szept. 17. (Saj. tud. táv.) Londonból távirják: A »Morning Post«-nak jelentik Kairóból. Kitchener basának korlátlan felhatalmazása van arra, hogy Fasodára, mint egyiptomi területre igényt támasszon és szükség esetén erőszakot is alkalmazzon a jelenlegi helyőrség eltávolítására.

A »Daily Telegraph«-nak kairói távirata szerint Kitchener basának az a szándéka, hogy Marchanet ultimátumban szólítja föl Fasoda azonnali kiűtésére. Ha a francziák erre tüzelnének, erőszakkal veszik be Fasodát.

Natalia utja.

Budapest, szept. 17. (Saját tud. táv.) Belgrádból sürgönyzik: Jól értesült helyen megzafolják azt a hirt, hogy Natalia királyné a jövő hónapban meglátogatja Sándor királyt. A királyné az ősz Biharitzban, a telet Olaszországban fogja tölteni.

Popovics Marienbadba.

Budapest, szept. 17. (Saj. tud. táv.) Belgrádból távirják: Popovics pénzügyminiszter gyógyhasználat végett Marienbadba utazik és távollétében Krisztics igazságügyminiszter fogja helyettesíteni.

Kréta ügyek.

Budapest, szeptember 17. (Saj. tud. táv.) Londonból sürgönyzik: A »Times«-nek* jelentik Maltából: A »Tyne« szállítógőzös Alexandriába ment, hogy az ottani lövészdandár egyik zászlóalját Krétába szállítsa. »Astandard«-nak egy kandi távirata szerint Noel tengernagy a mohamedánoknak három nap alatt való lefegyverzését követelte, de viszont megígérte, hogy biztonságukért kezeséget vállal.

Budapest, szept. 12. (Saját tud. táv.) A »Naily News« közlése szerint Canevaro olasz külügyminiszter állítólag jegyzéket intézett a hatalmakhoz, a melyben azt javasolja, hogy Németország és Ausztria-Magyarország a krétai kérdésben csatlakozzanak az európai konzerthez. A hatalmak szólítsák fel a portát, hogy a krétai török csapatokat és hivatalnokokat hívják vissza, viszont ők kezeséget vállaljanak Törökország szuverenitásának fentartásáért. A szigeten azonnal léptessék életbe az autonómiát és nevezzenek ki egy kormányzót, de az ideiglenes nemzetközi katonai őrséget hagyják ott.

KÖZGAZDASÁG.

Reich Jenő s Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, szeptember 17.

Buza ősze	9.09
Buza tavaszra	8.74
Uj tengeri	4.58
Tengeri augusztusra	5.12
Rozs ősze	7.18
Zab ősze	5.34

Értéktőzsde.

Budapest, szeptember 17.

Az irányzat nyugodt.

Salgótarjáni	620.32
Wagon-kölcsön	256. —
Villamos vasút	259.30
Oszt. hitel	357.30
Magyar hitel	392.25
Allamvasút	354.10
Déli vasút	78. —
Rimamurányi	253.60
Magyar jelzálog	250.25
Magyar leszámítoló	262.50
Iparbank	104.25
Budapest közuti	381.50
Kereskedelmi	141.87

Bécs, szeptember 17.

Az irányzat szilárd.

Oszt. hitel	356.75
Magyar hitel	392. —
Allamvasút	352.75
Birodalmi márka	58.87

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. szeptember 17-én

Magyar aranyjárdék 4%	120.85
Magyar koronajárdék	98.50
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4,0%	119.25
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2,0%	100.50
Magyar keletvasúti államkötvény 1876-ból	120. —
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	96.70
Italmérési jog megváltási kötvény	100.40
Horvát-szlávon földtehermentesítési kötvény	97.25
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	161. —
Tiszabályaosi és szegedi sorsjegyek kölcsön	140.75
Oszt. járadék papírban	101.60
Oszt. járadék ezüstben	101.25
Oszt. járadék aranyban	121.50
Oszt. korona járadék	101.25
1860. Oszt. államsorsjegyek	140.75
Oszt. magyar bankrészevény	905. —
Magyar hitelbankrészevény	393. —
Oszt. hitelintézeti részevény	359.75
Páris vista	354.50
Német birodalmi márka	953. —
London vista	120.15
Páris vista	47.55
20 márkás arany	11.76

A telefonközlésért felvett

Dr. VUCSKICS GYULA.

NYILTÉR.

Telefon összeköttetés!

Naponta friss

Csemege-szőlő!

Biharmegye legszebb s legnagyobb csemege-szőlő telepének termését megvettem s így módomban van ajánlani

a legkitűnőbb fehér és piros Csemege-szőlő kilóját:

32 krért.

Nagybani vételnél árkedvezmény!

286 3-3

Tisztelettel:

MERTZ NÁNDOR,

N.-Váradon, N.-Körözs-utca, Mertz-ház.

Telefon összeköttetés!

A „Nemzeti“ Balesetbiztosító részv.-társaság, Budapesten

(Erzsébet-körút 13. szám)

biztosítást nyújt mindennemű baleset anyagi következményei ellen, ugymint egyes egyéneket (polgár és katona), gyári és malomalkalmazottakat (munkások és tisztviselők), valamint bárkit, hivatás teljesítése közben, vagy azon kívül, utazás alatt, vadászaton, vagy bármely más alkalommal érhető baleset ellen, a legszabadelvűbb biztosítási feltételek és a legjutányosabb díjtételek mellett.

Közelebbi felvilágosítást a legkészségesebben nyújt: a „Nemzeti“, az „Első magyar általános biztosító“, a „Magyar-Francia“, és a „bécsi biztosító“ minden fő- és aligynöksége az ország bármely helységében.

Megbízható ügyes üzletszerzők felvételnek.

Kerületi főigynökség: Nagyvárad és Biharmegye részére Rákos Vilmosnál, Nagy-Teleky-utca.

A leghatásosabb HÁZISZER, mely az emésztést szabályozza, rendes vérkeringést eredményez, a vérnek beteges alkatrészeit eltávolítja (az egészség fentartásának első feltétele) úgy leggyorsabban eltávolít minden gyomorbajt a. m.: étvágytalanság, savanyu felbőgés, felfúvódás, hányás, has- és gyomorfájás, gyomorgöres, gyomortulterhelés, elnyálkásodás, aranyér, nőibajok s bélbajok

Mindennemű gyuladás seb és daganat ellen több ezer köszönőirat által biztos hatásnak elismert szer; Biztos sikerrel alkalmazható gyuladásoknál, tejrekedésnél és emlékeményedésnél a gyermekválasztásnál: kelevényeknél, vérdaganatnál, genyedésnél, pokolvárnál, körömdaganatnál, kézen vagy lábón előforduló körömméreg ellen, keményedéseknél, daganatoknál, mirigydaganatoknál, elzsirosodásnál stb. Minden gyuladás, daganat keményedés a leg- rövidebb idő alatt meggyógyíttatik; ha azonban genyedés áll be, akkor a daganat leg- rövidebb idő alatt fájdalom nélkül kiszivatik és meggyógyíttatik.

Dr. Rosa életbalzsama

PRÁGAI HÁZIKENŐCS

Fragner B. gyógytárából. Prága 203—III.

E szer felfrissíti, gyorsítja az emésztés tevékenységét, egészséges létsza vért ad s mint ilyen biztos elterjedt s elismert népszerű háziszser. Egy üveg 50 kr. Dupla adag 1 frt. Postával 20 krral több.

A gyógyulás fájdalommentesül s a kenőcs hűsítő hatással van. Egy adag 25 kr és 35 kr. Postával 6 krral több.

ÓVÁSI!

Csak az eredeti FRAGNER B. prágai készítményeket kérjük s jól vigyázzunk a csomagolásra, melyeken a jobbról s balról lerajzolt védjegyeket megfigyeljük. Mert csak az a valódi Rosa-féle balzsam a melyen a gömbölyű védjegy s az a valódi prágai háziszser, a melyen a háromszögletű védjegy feltalálható.

A ki engem bármiféle hamisításra rávezet, díjazásban részesül.

Sok ezer köszönőlevél megtekinthető.

Raktár Budapesten: Török J., Egger A. gyógyszerészknél; Thallmajer és Seitz, Kochmeister utódainál és 71 14—25 Hering Sándornál Nagyváradon.

A készítő
tőrtára:

FRAGNER B.

gyógyszertárában a »Fekete Sas«-hoz Prága, Ecse der Ppornergasse Nr. 103.

Minden megrendelés postafordulattal megküldetik.

136 23-50

Nincs többé lábfájás
 sem tyukszem, sem izzadós láb, sem bőrkeményedés, sem lábdaganat, sem fagyos láb, sem lábégés. Rövid idei viselés után megkönnyebbül a járása annak, ki cipőjét dr. Högyes-léle az egész világon szabadalmazott Asbest talpbélissel látja el. Párja egyszerű 60 kr. kettős vastagságu 1 frt 20 kr. Az Asbest talpbétét kitűnőséget legjobban bizonyítja, hogy a cs. és kir. közös hadseregnek és a m. kir. honvédségnek eddig 22500 pár szállított. Sztéküldés csakis utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése és külön 10 kr. frankó. Felvilágosítások és prospektusok, köszönetnyilvánítások ingyen. Viszonteladónak megfelelő árendemény.
Általános Asbetárugyár betét-társaság, Budapest, VI., Sziv-u. 18.
 Egyedüli elárúsító raktár Nagyváradon: Eligner Ede.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1898. évi május 1-től.

Nagyvárad—Szeged.				Szeged—Nagyvárad.				Nagyvárad—Arad.				Arad—Nagyvárad.							
	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.				
Nagyvárad ind.	10 20	4 25	7 30	Szeged ind.	3 45	10 25	6 40	Nagyvárad ind.	10 20	4 25	7 30	Arad ind.	5 10	11 20	9 35				
Ósi >	10 30	4 36	7 44	H.-M.-Vásárhely >	4 44	11 05	7 57	Gyula >	12 21	6 34	10 21	Kurtics >	5 39	11 52	10 07				
Less >	10 48	4 56	8 06	Oroszáza >	5 39	11 54	9 38	Békés-Csaba >	2 23	7 17	4 32	Kétegyháza >	6 14	12 37	10 54				
Gyapju >	10 56	5 04	8 18	Csaba >	7 00	2 33	4 50	Kétegyháza >	2 54	7 44	5 03	Békés-Csaba >	7 —	2 33	4 50				
Cséffa >	11 0	5 12	8 29	Gyula >	7 27	3 05	5 26	Kurtics >	3 28	8 20	5 38	Gyula >	7 27	3 05	5 26				
Szalonta >	11 26	5 37	9 08	Sarkad >	7 47	3 27	5 56	Arad érk.	3 55	8 47	6 05	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31				
Kötegyán >	11 46	5 57	9 37	Kötegyán >	7 56	3 39	6 09	Szombatság-Rogoz—Dobrest.				Dobrest—Szombatság-Rogoz.							
Sarkad >	11 57	6 9	9 51	Szalonta >	8 23	4 10	6 47	Szombatság-Rogoz ind.	6 08	7 55		Dobrest ind.	4 22	6 36					
Gyula >	12 21	6 34	10 21	Cséffa >	8 42	4 34	7 18	Nánhegyes ind.	6 34	8 21		Nánhegyes ind.	4 32	6 46					
Csaba >	2 10	7 22	4 44	Gyapju >	—	4 42	7 29	Dobrest érk.	6 44	8 31		Szombatság-Rogoz érk.	4 56	7 17					
Oroszáza >	3 10	8 32	5 50	Less >	9 04	5 00	7 51												
H.-M.-Vásárhely >	4 00	9 26	7 00	Ósi >	9 21	5 19	8 16												
Szeged >	4 35	10 20	7 55	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31												
Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad				Nagyvárad—Gyoma				Gyoma—Nagyvárad.							
	V. v.	Sz. v.		Sz. v.	Th. v. sz. sz.		V. v.	Sz. v.		Sz. v.	V. v.		Sz. v.	V. v.					
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 —	Nagyvárad ind.	5 50	2 37	Gyoma ind.	3 40	2 40	Déva-Ványa >	4 37	3 43					
V-Velenceze >	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya >	4 42	2 43	Ósi >	6 08	2 51	Körös-Ladány >	5 13	4 25	Szeghalom >	5 40	4 56					
Félix-Fürdő >	4 32	3 13	Szudrics >	5 09	3 12	Uj-Palota >	6 24	3 05	Vésztő >	6 12	5 38	Köt >	6 38	6 02					
Kardó >	4 50	3 27	Belényes >	5 37	3 52	Gyires >	6 41	3 17	Iráz >	6 52	6 24	Komádi >	7 10	7 03					
Magyar-Gyepes >	5 50	4 17	Sonkolyos >	5 58	4 15	Körösszeg >	7 02	3 36	Nagy-tóti >	7 22	7 19	Nagy-tóti >	7 22	7 19					
Tasádfő >	6 07	4 31	Belényes-Ujlak >	6 10	4 27	Szakál >	7 39	4 05	Köt >	7 48	7 48	Sakál >	7 48	7 48					
Drág-Cséke >	6 30	4 45	Borz >	6 19	4 37	Nagy-tóti >	7 55	4 21	Vésztő >	8 11	8 13	Körösszeg >	8 11	8 13					
Magyar-Cséke >	6 50	4 55	Sólyom >	6 35	4 58	Komádi >	8 25	4 32	Szeghalom >	8 33	8 33	Gyires >	8 33	8 33					
Dusesd >	7 05	5 12	Gyanta >	6 56	5 19	Iráz >	8 42	4 49	Körös-Ladány >	8 47	8 53	Uj-Palota >	8 47	8 53					
Szombatság-Rogoz >	7 46	5 47	Hollód >	7 10	5 34	Köt >	9 19	5 14	Déva-Ványa >	9 03	9 12	Ósi >	9 03	9 12					
Hollód >	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz >	7 31	6 03	Vésztő >	9 44	5 32	Gyoma érk.	12 45	8 06	Nagyvárad érk.	9 20	9 30					
Gyanta >	8 12	6 11	Dusesd >	7 55	6 34	Szeghalom >	10 34	6 13											
Sólyom >	8 38	6 36	Magyar-Cséke >	8 07	6 49	Körös-Ladány >	11 —	6 31											
Borz >	8 53	6 50	Drág-Cséke >	8 26	7 17	Déva-Ványa >	12 03	7 21											
Belényes-Ujlak >	9 05	7 01	Tasádfő >	8 40	7 33														
Sonkolyos >	9 18	7 13	Magyar-Gyepes >	8 54	7 50														
Belényes >	10 04	7 47	Kardó >	9 27	8 31														
Szudrics >	10 27	8 09	Félix-Fürdő >	9 40	8 45														
Lunka-Rézbánya >	10 56	8 21	V-Velenceze >	10 01	9 09														
Vaskóh érk.	11 12	8 49	Nagyvárad érk.	10 11	9 19														
Székelyhid—Margitta				Margitta—Székelyhid				Nagyvárad—Érmihályfalva				Érmihályfalva—Nagyvárad.							
	V. v.	V. v.		V. v.	V. v.		Vegyes v.	Vegyes v.		Vegyes v.	Vegyes v.		Vegyes v.	Vegyes v.					
Székelyhid ind.	9 50	7 55	Margitta ind.	4 35	4 45	Nagyvárad ind.	6 50	5 40	Érmihályfalva ind.	5 05	5 20	B.-Püspöki >	5 37	6 01					
Apátkeresztur >	10 46	8 41	Monos-Petri >	4 46	4 56	Bihar >	7 17	5 57	Székelyhid >	6 14	6 46	Paptamási >	6 27	7 00					
V-Ábrány >	11 03	8 55	V-Ábrány >	4 57	5 08	Gyapoly >	8 13	6 48	Nagykágya >	6 42	7 20	B.-Diószeg >	6 42	7 20					
Monos-Petri >	11 16	9 06	Apátkeresztur >	5 13	5 26	B.-Diószeg >	8 29	7 03	Gyapoly >	6 59	7 38	Paptamási >	7 24	8 04					
Margitta érk.	11 28	9 16	Székelyhid érk. reg.	5 54	6 07	Nagykágya >	9 07	7 38	Bihar >	7 45	8 28	B.-Püspöki >	8 05	8 59					
Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.				Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.				Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.											
	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	T. v.		
Kolozsvár ind.	11 01	5 23	7 00	6 13	—	Budapest ind.	9 15	2 15	5 45	8 30	—	P.-Ladány ind.	4 06	1 31	6 00	2 29	6 05		
B.-Hunyad >	12 20	6 40	8 37	7 54	—	Nagykátá >	10 20	3 25	7 54	10 16	—	Debreczen >	5 22	3 —	6 55	3 56	8 20		
Csucsá >	12 52	7 09	9 19	8 32	4 49	Szolnok >	11 19	4 23	9 27	11 31	—	Érmihályfalva érk.	6 35	4 01	7 38	4 58	9 28		
Bucsa >	—	—	9 33	8 51	5 13	P.-Ladány >	12 55	5 55	11 53	2 00	5 00	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.							
Brátka >	—	—	9 50	9 10	5 38	Báránd >	—	—	12 07	2 12	5 17								
Rév >	1 34	7 47	10 08	9 30	6 13	Sáp >	1 17	6 15	12 24	2 27	5 38								
Élesd >	1 48	7 59	10 25	9 48	6 42	B.-Ujfalu >	1 33	6 30	12 46	2 47	6 04	Érmihályfalva ind.	6 36	11 09	5 35	9 14	8 13		
Mező-Telegd >	2 01	8 11	10 42	10 07	7 10	M.-Peterd >	—	—	1 00	3 00	6 21	Debreczen >	3 37	12 36	8 15	10 27	8 54		
F.-Vásárhely >	—	—	11 01	10 27	7 38	M.-Keresztur >	—	—	1 14	3 12	6 37	P.-Ladány érk.	5 13	1 45	9 45	11 28	9 48		
Várad-Velenceze >	2 25	8 32	11 10	10 37	7 51	Bors >	—	—	1 28	3 25	6 56	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés.							
Nagyvárad érk.	2 31	8 38	11 17	10 44	8 —	Püspöki >	—	—	1 36	3 32	7 08	Vértés—Debreczen—Nagy-Léta							
Nagyvárad ind.	2 38	8 43	11 32	11 04	2 22	Nagyvárad érk.	2 11	7 07	1 48	3 42	7 22								
Püspöki >	—	8 51	11 42	11 14	2 37	Nagyvárad ind.	2 18	7 14	2 06	3 58	1 22								
Bors >	—	—	11 50	11 22	2 48	V-Velenceze >	2 25	—	2 30	4 05	1 31	Debreczen i.	8 35	4 21	Nagy-Léta-Vértés ind.	5 25	1 05		
Mező-Keresztur >	—	—	12 03	11 37	3 20	F.-Vásárhely >	—	—	2 41	4 16	1 46	Sáránd >	9 28	5 06	M.-Pályi >	5 47	1 30		
Mező-Peterd >	—	—	12 15	11 50	3 38	M.-Telegd >	—	—	3 03	4 38	2 19	H.-Bagos >	9 41	5 17	H.-Pályi >	6 03	1 48		
B.-Ujfalu >	3 18	9 23	12 29	12 05	4 16	Élesd >	3 04	7 56	3 21	4 56	2 50	M.-Pályi >	10 05	5 41	H.-Bagos >	6 18	2 05		
Sáp >	3 33	9 38	12 47	12 25	4 49	Rév >	3 26	8 18	3 45	5 20	3 32	N.-Léta >	10 20	5 55	Sáránd >	6 40	2 29		
Báránd >	—	—	1 01	12 41	5 13	Brátka >	—	—	4 06	5 43	4 08	Vértés érk.	10 43	6 15	Debreczen é.	7 18	3 13		
P.-Ladány >	4 05	10 06	1 34	1 19	5 31	Bucsa >	—	—	4 27	6 04	4 36	Sáránd—Derecske.							
Szolnok >	5 39	11 44	3 35	3 37	—	Csucsá >	4 16	9 06	4 53	6 31	5 03	Derecske—Sáránd.							
Nagy-Kátá >	6 34	12 41	4 45	5 07	—	B.-Hunyad >	4 52	9 37	5 32	7 16	—	Sáránd ind.	9 38	5 16	Derecske ind.	6 00	9 42		
Budapest érk.	7 50	1 50	6 20	7 10	—	Kolozsvár érk.	5 55	10 37	6 59	8 33	—	Derecske érk.	9 57	5 35	Sáránd érk.	6 20	09 1		

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli időt jelenti * jelzettek feltételes megálló helyek.

**Csizmadia- és czipész-
MUNKÁSOK**
felvétetnek
Moskovits Farkas és társa
első nagyvárad
csizma- és czipő-gyárában,
292 4-4 TELEKY-UTCZA.

KÖBÁNYAI KIRÁLY SÖRFÖZŐ

Részvény-Társaság.
Alaptőke 4,800,000 korona.

Maláta-sör.

Bajor módra készült ezen legújabb sörgyártmányunk arra van hivatva, hogy az e nemű külföldi árukat kiszorítsa.

Kellemes zamata miatt kedvelt üdítő ital és gyógyhatásánál fogva a legelső orvosi szakértelműek melegen ajánlják, különösen dr. Korányi Frigyes és dr. Kétyi Károly egyetemi tanár urak tanusítják, hogy ezen sör sikeresen használhatóan bizonyult.

Ideg bajokban, vérszegénység, emésztési zavaroknál, gyengeségnél maláta-sörünk kétségtelenül valódi gyógyító szer.

Árak vidékre: Nagy láda: 60 kis palaczk 6 frt, betét 4 frt összesen 10 frt.

Kis láda: 30 kis palaczk 3 frt, betét 2 frt, összesen 5 frt, budapesti vasúti állomásra szállítva utánvétellel.

Hónapokig eltartható. A ládákért és palaczkokért adandó 4 forint illetve 2 frt betétet, azoknak bérmentes visszaszolgáltatjuk.

Megrendeléseket elfogadják: Gyári irodánk Kőbányán, városi irodánk: Budapest, VII., Kertész-utca 40. és helybeli főraktárosunk:

POPPER JÓZSEF.

251 9-20

HADI FELSZERELÉSEK RAKTÁRA.

Egyenruházati intézet.

Egyenruhákat és felszereléseket

minden fegyver nemhez a legszebb kivitelben és a legjutányosabban szállítok

FEHÉR I.

Valódi Angol és Francia divat szövetek az őszi és téli időnyre a legnagyobb választékban megérkeztek.

Mintákat kívánatra bérmentve küldök.

FEHÉR I., férfi-szabó,
Nagyvárad, Fő-utca.

276 7-10

Stowasser János

csász. és kir. udvari hangszergyáros.

Egyesgyedül szabadalmazott, javított TÁROGATÓ feltalálója.

Budapest, II., Lánchid-utca 5.

Hegedük 3, 4, 5, 6, 8 frtól feljebb.

Kijátszott régi mesterhegedük 20, 25, 30, 40 frtól feljebb.

Gordonkák 8, 10, 12, 15 frtól feljebb.

Czimbalmok erőteljes csengő hanggal 35 frtól 300 frtig.

Tárogató ősi magyar hangszer.

Szárnykürtök és trombiták 14, 18 és 20 frt.

Harmonikák erős orgona hanggal 3, 4, 5, 6, 8 frtól feljebb.

Hegedü vonóval és tokkal 8 frt.

Javítások pontosan és legolcsóbb árban eszközöltetnek.

Zenekarok részére szükséges hangszerek előnyös fizetési feltételek mellett a legjutányosabban árban szállíttatnak.

Arjegyzékek ingyen és bérmentve.

Harmonikákra külön arjegyzék kérendő.

276 3-10

HEVESI A.

Nagyvárad.

Kossuth-utca, Mezey-ház.

Értesítés!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy külföldi bevásárlásaimból hazaérkeztem s egyedüli

HEVESI A.

Nagyvárad.

Kossuth-utca, Mezey-ház.

első nagyváradai verseny-áruházamban

a már ismert szolid és pontos kiszolgálás mellett

30 százalékkal olcsóbban, mint bárhol

kapható mindennemű és divatos férfi- és gyermekkalapok 60 krtól feljebb, női-, férfi- és gyermek-czipők 40 krtól feljebb. Rabok által kötött harisnyák 10 krtól feljebb. Kötött áruk: téli alsó ruhák, Jüger ingek és nadrágok. Férfi és gyermek téli sípkák. Férfi és női fehéreneműek nagy választékban.

Továbbá női- és leányruhák, fu-szövet és trikot-ruhák nagy raktára 1 frt 20 krtól kezdve. — Blousok, kötények, zsebkendők, szallagok, csipkék és bőröndök.

Iskola-táskák fiuk és leányok számára legnagyobb választékban.

Nyakkendők 10 krtól feljebb.

A nagyérdemű közönségnek az eddig irántam tanusított jóindulatát meghálálva, igyekezni fogok, ezután is a legjobb és pontos kiszolgálással rendelkezésére állani. Kiváló tisztelettel

282 5-5

Első nagyváradai versenyáruház Nagyvárad, Kossuth-utca. HEVESI A.
Mezey-ház.